

קונטרס

קול קורא אל ה'

דברים ערכים ונעימים, מחזקים ומאמצים לכבות
שבורים, מקרבים ומחזירים נשמות ישראל רעבות
וצמאות אל אבינו שבשמים, ומגלים להן עצות
והנהגות ודרכים ישרות, איך לעמוד חזק בזה העולם
העובר כל הימים אשר על פני האדמה נמצאים.

*

בנוי ומיסוד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוהרא"ש ג"י אָמר, שְׁבֹכֵל יוֹם וַיּוֹם יוֹצֵא
קוֹל מִהַשָּׁמַיִם אֶל הָאָדָם לְעוֹרֵר וְלִקְרֹא
לְאָדָם לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אָבֵל צְרִיכִים
לְזֶה זְכוּיָה לְשִׁמְעַת אֶת הַקּוֹל הַזֶּה, וּמִי
שֶׁמְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְהִתְבּוֹדֵד בְּכָל יוֹם עִמּוֹ
יִתְבַּרֵךְ — זוֹכֶה לְזִכּוּת הַמַּחֲיָה, וְאִזּוֹ גַם
הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַקּוֹרֵא אֵלָיו.
(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תקפה)

קוּנְטָרַס

קוּל קוּרָא אֵל ה'

רַבְנוּ הַקְדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אָמַר (לְקוּיטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב',
סִימָן קיב): אִם אַתָּה מְאַמֵּין שְׂיִכּוּלִין לְקַלְקֵל, תְּאַמֵּין
שְׂיִכּוּלִין לְחַקֵּן, עַיִן שָׁם; וְאִם תַּעֲיִן הַיֵּטֵב בְּדַבּוּר זֶה,
וְתַעֲמִיק דְּעַתְּךָ מְאֹד מְאֹד וְתִישָׁב עֲצָמְךָ הַיֵּטֵב, תְּבִין
וְתִשְׁפִּיל וְתִדַּע, שְׁכָל סוּד הַתְּשׁוּבָה לְשׁוּב אֱלִיו
יְתַבְּרָךְ, תְּלוּי בְּדַבּוּר זֶה, כִּי עַל-פִּי-רַב מִי שְׁרוּצָה
לְשׁוּב אֱלִיו יְתַבְּרָךְ, נוֹפֶלֶת עָלָיו כְּבִדּוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד,
וְנִתְעוֹרֵר אֲצִלוֹ יְאוּשׁ וְדַכְאוֹן נֶפֶשׁ וְשִׁבְרֵת הַלֵּב מְאֹד
מְאֹד מְכַל מֵה שְׁחָטָא יָמִים וְשָׁנִים וְהִרְבָּה לִפְשַׁע,
רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, בְּעֵבְרוֹת חַמּוּרוֹת בְּיוֹתֵר, עַד שְׂיֵשׁ
שְׁעָבְרוּ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כָּל מִינֵי חַטָּאִים שֶׁל זְנוּת
וְנִאוּף וְכוּ', חֲלוּל שִׁבְת וְכוּ', אֲכִילַת טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת
וְכוּ', עַד שְׂיֵשׁ שְׁעָבְרוּ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, עַל כָּל הַתּוֹרָה

כָּלֵה, רַחֲמָנָא לְצֻלָן, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר בְּהֵם רוּחַ
 טְהוֹרָה, רוּחַ קְדוּשָׁה מְרוּם, עַל-יְדֵי הַצְּדִיקִים
 הָאֲמִתִּים שְׂבִדוֹר, לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עֲלֵיהֶם
 מִתְפַּשֵּׁט וּמִתְגַּבֵּר הַכְּבִדוּת וְהֵיִאוּשׁ וְדַכְאוֹן נֶפֶשׁ וְרוּחַ
 נִשְׁבְּרָה וְנִמּוּכָה עַד מְאֹד מְאֹד, מֵאַחַר שְׂרוּאִים
 וּמְבִינִים וּמִתְבוֹנְנִים מִרְחוּק אֶת גְּרִיעוֹת וְקִלְקוּל
 מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁעָשׂוּ עַד עַכְשָׁו, וְהַמְצָפוֹן מֵעֵיק לָהֶם
 בְּיוֹתֵר וְכוּ', עֲלֵיהֶם לְחֹזֵר לְעֲצָמָם עַל מֵאֵמֶר זֶה: "אִם
 אַתָּה מֵאֲמִין שְׂיִכּוּלִין לְקִלְקֵל, תֵּאֲמִין שְׂיִכּוּלִין
 לְתַקֵּן"; כִּי בְּאֵמֶת מַעֲלַת הַבַּעַל תִּשׁוּבָה עֲצוּמָה
 וְגִבּוּהָ מְאֹד מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבַּרֵךְ, עַד שֶׁאָמְרוּ חֲזוֹל
 הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת לד:): אָמַר ר' אָבֵהוּ: מְקוּם שֶׁבַעֲלִי
 תִּשׁוּבָה עוֹמְדִין, צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִין,
 שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה נז, יט): "שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְרַחוּק
 וְלִקְרוֹב", לְרַחוּק בְּרִישָׁא וְהַדָּר לְקְרוֹב, עֵינֵי שָׁם; וְכֵן
 הוּא בְּזֵהַר הַקְּדוּשׁ (תַּיִי-שָׂרָה קכט:): ר' יוֹסִי אָמַר תַּנִּינָן
 אֲתֵר דְּמֵאֲרִיהוֹן דִּתְשׁוּבָה קִיִּימֵי בֵּיהּ בְּהוּ עֲלָמָא
 צְדִיקִים גְּמוּרִים לִית לוֹן רְשׁוּת לְקִימָא בֵּיהּ בְּגִין
 דְּאִינוּן קְרִיבָן לְמִלְכָּא יִתִּיר מִכְּלָהוּ וְאִינוּן מְשַׁכֵּי
 עֲלֵיהוּ בְּרַעוּתָא דְּלִבָּא יִתִּיר וּבְחִילָא סְגִיָּא לְאַתְקַרְבָּא

למלפא וכו', עיין שם; וכן הוא בזהר הקדוש (ויקרא טז:): תנינן אתר דבעלי תשובה יתבי צדיקים גמורים לא יתבי ביה וכו', עיין שם; אף מה ולמה נכנס בלב בעל תשובה יאוש ודכאון נפש וספקות ובלבולים וכו'? כי מובא בדברי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות אמונה, סימן כב): הפשע של אדם מכניס כפירה לאדם, עיין שם; כי באמת אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל — דומם, צומח, חי, מדבר, הם עצמיות חיות אלקותו יתברך, שנתלבש עצמו כביכול בלבוש כזה אשר למראה עינינו, וזהו עקר התכלית שירדנו אל זה העולם, כדי לגלותו יתברך מפרטי פרטיות הבריאה, ולידע בידיעה ברורה ומחלטת אשר הכל אלקות, ואלקות הוא הכל, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם ממש, וזהו ענין של התגלות השכינה שמפירין בו יתברך, ויודעים שהוא משרה שכינתו בינינו, והכל אלקות גמור הוא, אף תכף ומיד כשאדם חוטא, על-ידי-זה נפרד ממנו יתברך, ונעלמת ונסתרת ממנו ידיעה זו, ונתקים אצלו (ישעיה נט, ב): "כי אם עוונתיכם היו מבודלים בינכם לבין אלקיכם, וחסאתיכם הסתירו

פנים מכם מְשֹׁמֵעַ וְגו', וּמְסַלֵּק אֶת הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא
הָאֱמוּנָה, גְּלוּי אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ מִן הָאָרֶץ. וּכְעֵין
שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (סוֹטָה ג'): בְּתַחֲלָה קָדַם שְׁחָטָאוֹ
יִשְׂרָאֵל הִיָּתֵה שְׂכִינָה שׁוֹרָה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד,
שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כג, טו): "כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב
מִחֲנֶךָ", כִּיּוֹן שְׁחָטָאוֹ — נִסְתַּלְּקָה שְׂכִינָה מֵהֶם,
שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבַר וְשָׁב
מֵאַחֲרֶיךָ", עֵינֵי שָׁם; וְעַל-כֵּן אֵף שֶׁכָּבַר נִתְעוֹרֵר הַבַּעַל
תְּשׁוּבָה לְתִשׁוּבָה עַל-יַדֵּי הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה שְׁעוֹשֵׁין
הַצְּדִיקִים הָאֱמֵתִיִּים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁמִּבְּקָשִׁים
וּמִתְחַנְּנִים אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ יוֹמָם וְלַיְלָה, שֶׁיַּחֲזֹר וַיּוֹרִיד
אֶת הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה בְּעוֹלָם, כִּי כָּל צְדִיק
אֵמֶת כָּפִי עֲבוֹדָתוֹ וַיִּגְיַעַתּוֹ וּמְסִירַת נַפְשׁוֹ שֵׁשׁ לוֹ
בְּעָבוֹר זֶה לְהוֹרִיד אֶת הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה
בְּעוֹלָם, כְּמוֹ-כֵן הוּא מְבַרֵּר בְּרוּרִים שֶׁנִּתְעוֹרְרוֹת
נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַשְּׂיִכוֹת לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְחוֹזְרִים
בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל מֵה שֶׁמְרַבִּים הַצְּדִיקִים
הָאֱמֵתִיִּים בְּעֶסֶק הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה לְהוֹרִיד אֶת
הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה בְּעוֹלָם, הֵן עַל-יַדֵּי תְּפִלָּה
וְהֵן עַל-יַדֵּי דְבוּרֵי אֱמוּנָה שְׂמֵדְבָרִים עִם בְּנֵי-אָדָם

וְהֵן עַל-יְדֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה שְׁמַחַדְשִׁין וּמְפָרְסְמִים,
כְּמוֹ-כֵן נִתְבָּרְרִים בְּרוּרִים חֲדָשִׁים, וְנִתְעוֹרְרִים עוֹד
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה; וְעַל-כֵּן דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים
הָאֲמִתִּיִּים לְהִטְרִיחַ אֶת עַצְמָם לִילָף וּלְנִסֵּעַ מִמָּקוֹם
לְמָקוֹם, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ חַז"ל (בְּבֵא בַתְּרָא ח:) עַל הַפְּסוּק
(דְּבָרִים לֵג, ג): "וְהֵם תִּכְפוּ לְרַגְלְךָ", אֵלוּ תִלְמִידֵי
חֲכָמִים שְׂמֵכְתִּיתִים רַגְלֵיהֶם מַעִיר לְעִיר וּמְדִינָה
לְמְדִינָה לְלַמֵּד תוֹרָה, (שָׁם): "יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ" —
לְשֵׂאת וּלְתַן בְּדַבְרוֹתָיו שֶׁל מָקוֹם, עֵינַי שָׁם; כִּי
הַצַּדִּיקִים בְּכָל מָקוֹם בּוֹאִים הֵם מְדַבְּקִים עַצְמָם בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ, וְהַשְׂכִּינָה שֶׁהִיא הָאֲמוּנָה הִיא עִמָּהֶם, וְאִז
מְרַב אֹר וְזִיו וְחַיּוּת וְדַבְּקוֹת שְׁפַע רוּחַנִיּוֹת אֱלֹקֵי
הַשּׁוֹפֵעַ עֲלֵיהֶם, מִשָּׁם נִשְׁפָּע גַּם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר
עוֹמְדִים וְגָרִים וּמְסֻתוֹכְבִּים שָׁם, וְנִתְעוֹרְרֵת אַחֲרֵי-כֵן
גַּם בָּהֶם אִיזוֹ בְּחִינָה וְנִצּוּץ מְזֵה הָאֹר, כִּי הַצַּדִּיקִים
הָאֲמִתִּיִּים הֵם בְּטָלִים לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהֵם הֵם
הַמְּרַכְּבָה, וְהֵם הֵם מִמְּשִׁיכִין וּמּוֹרִידִים אֶת הַשְׂכִּינָה
שֶׁהִיא הָאֲמוּנָה בְּעוֹלָם, וּמֵהֶם וְעַל יָדָם נִתְעוֹרְרִים
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה וְלִכְסֹף אֱלֹיו יִתְבָּרֵךְ, וְהֵם
מְגַלִּים עֲצוֹת נוֹרְאוֹת וְנִפְלְאוֹת לְכָל הַחוֹטְאִים

וְהַפּוֹשְׁעִים אֵיךְ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ וּלְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, אֲפֹלוּ שְׂכָר נָפְלוּ וְנִתְרַחֲקוּ וְנִכְשְׁלוּ כְּמוֹ
 שְׂכָל אֶחָד יוֹדֵעַ בְּנִפְשׁוֹ נִגְעֵי וּמְכַאוּבֵי לְבָבוֹ וְכוּ',
 אַף-עַל-פִּי-כֵן הִבְחִינָה הִיא כָּל-כָּךְ גְּדוּלָה מְאֹד
 מְאֹד, עַד שְׁאַפְלוּ אַחֲרֵי הַהֲרֵהוּרֵי תְּשׁוּבָה חוֹזְרִים
 וְנִתְעוֹרָר בְּלָבָם שֶׁל הַרְחוּקִים מֵעֲשִׂיהֶם הָרָעִים
 וְהַמְּגִנִּים, וּבִפְרֹט אוֹתָם שֶׁנִּכְשְׁלוּ בְּזָנוּת וְנֶאֱוָף,
 רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְחִלּוּל שַׁבַּת, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְאַכִּילַת
 נְבִלוֹת וּטְרֵפוֹת וְכוּ', בָּהֶם מִתְעוֹרָר בְּכָל פַּעַם הָרַע
 שֶׁנִּכְנַס בָּהֶם, כִּי עָבְרוּ עַל גְּדֵר הַקְּדוּשָׁה, הַמְּגִדִיר
 וּמְבַדִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעַמִּים, וְנִתְלַכְּלוּ כְּמוֹ
 הָעַמִּים, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְעַל-כֵּן בְּכָל פַּעַם חוֹזְרִים
 וְנִתְעוֹרָרִים אֲצֵלֶם הַקְּשִׁיּוֹת וְהַסְּפָקוֹת וְנִזְכָּרִים בְּעֵבֶר,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָסֶת בָּהֶם בְּכָל פַּעַם מְרִירוֹת וְקִשְׁיוֹת,
 וְנִשְׁבָּרֶת רוּחָם בְּקִרְבָּם, וְהַמְּצַפּוֹן כּוֹאֵב לָהֶם מְאֹד
 מְאֹד, לָמָּה וְאֵיךְ עֲשִׂיתִי דְּבָרִים כְּאֵלוֹ, אֵיךְ לֹא חִסֵּיתִי
 עַל נִשְׁמַתִּי לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים מְגִנִּים וּמִתְעַבִּים כְּאֵלוֹ
 וְכוּ', לְהוֹרִיד אֶת עֲצָמֵי בְּלַכְלוּכֵי הַיִּצָּר, וְלַעֲשׂוֹת
 דְּבָרִים שְׁפִלִים וְנִבְזִים כְּאֵלוֹ וְכוּ', וְכָל עוֹד שֶׁחוֹזְרִים
 וְחוֹשְׁבִים מִזֶּה, כָּל אֶחָד בְּלַכְלוּךְ מֵעֲשׂוֹ הַמְּגִנִּים,

יותר ויותר מתעקם לבכם ונשבר רוחם, ונכנסים
בדכאון נפש, והמצפון הורג אותם ממש.

אבל באמת צריך לידע, כי עקר התשובה הוא
על-ידי הצדיקים האמתיים, אשר הם השיגו
רחמנותו וגדלתו יתברך, ועל-כן מי שרוצה לשוב
בתשובה, עקר עצתו שיתקרב אל צדיקי האמת
שבידור הזה, אשר הם מקבלים תורתם ועצתם
מהצדיק הגדול המפלג במעלה מאד מאד, שהוא
מיחידי הדורות, שהוא בחינת משיח, שנקרא "פלא
יועץ" (ישעיה ט, ה), שהוא זכה לעלות ולהשיג עד
יחידה דיחידה שלש ראשונות דעתיק וכו' (עין
תיי-מוהר"ן, אות גדלת השגתו, סימן כז), אשר העצות
שממשיך משם אי אפשר לבטל כלל, כמו שכתוב
(תהלים לג, יא): "עצת ה' לעולם תעמד", כי עקר תקון
שלמות העצה בעבודת השם יתברך אי אפשר
לזכות, כי אם על-ידי הצדיקים האמתיים שמקבלים
מהצדיק האמתי, שהוא מיחידי הדורות, כי עקר
חלוקת העצה בפרט בעבודת ה', שהאדם מספק איך
להתנהג, וכל החלוקת העצה שיש לו בזה, כל זה

נמשך מבחינת (בראשית ג, כד): "להט החרב
 המתהפכת", הנמשך מפגם אכילת עץ הדעת, שעל-
 ידי-זה נתגרש האדם מגן-עדן, אשר שם העץ
 החיים, וישם את להט החרב המתהפכת, ומשם
 נמשכים כל התמורות שמתהפכת דעתו של אדם
 בכל פעם ממחשבה למחשבה ומעצה לעצה, כי אין
 יודעין באיזה דרך להתקרב לעץ החיים ולזכות
 לחיים נצחיים, כי הכל חפצים לראה את שמך, אף
 (קדושין ל:): בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו
 וכו', "וכצפרים האחוזות בפח פהם יוקשים בני-
 אדם" (קהלת ט, יב), ובנודאי יש עצות בכל מקום
 שהוא איך לשוב ולצאת משם, אבל אין האדם יודע
 העצה הישרה בשלמות, איך למלט נפשו מני שחת,
 כי מחמת אחיזת עץ הדעת טוב ורע שנתאחו בכל
 אחד, על-ידי-זה אינו יודע להבחין באמת בין דרך
 הטוב וההפך, כי לפעמים (משלי יד, יב): "יש דרך
 ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות", ומשם נמשך
 חלוקת העצה של כל אחד בעבודת ה', אבל הצדיק
 האמת הוא בחינת קדש קדשים, שהוא השכל
 העליון הכולל, שהוא שרש הכל, שמשם נמתקין כל

הדינים והצמצומים, על-כן הוא יודע כל הדרכים וכל הנתיבות, אפלו שבַעמְקֵי החֶשֶׁךְ, בְּחִינַת: "יֵדַע מֵה בַּחֲשׂוֹכָא" (דניאל ב, כב), כִּי שָׁם בְּשֶׁרְשׁוֹ אֵין שׁוֹם חֲלוּקַת הָעֵצָה כָּלֵל, כִּי שָׁם נִכְלָל הַכֹּל בְּאַחַד, וְעַל-כֵּן שָׁם הָעֵצָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהוּא יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם עֲצוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מְקוֹמוֹ וְשַׁעֲתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ, כִּי בְּאַמֶּת תְּשׁוּבָה הוּא דָּבָר פְּלֵא מְאֹד מְאֹד, כִּי מֵאַחַר שְׂכָר נִכְשַׁל בְּעִבְרוֹת וְלֹא זָכָה לְקַיֵּם הָעֲצוֹת הַטּוֹבוֹת וְקִדּוּשׁוֹת, שֶׁהֵם מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, וְקִלְקַל הָעֲצוֹת עַל-יְדֵי הָעִבְרוֹת, אִיךָ יִקְבַּל עֲתָה עֵצָה לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה, וְמָה אִם קָדָם שְׂקִלְקַל הָעֲצוֹת לֹא הוֹעִילוּ לוֹ עֲצוֹת אֵלוֹ, מְכַל שְׂכֵן אַחַר שְׂקִלְקַל גַּם עֲצוֹת אֵלוֹ, מֵהֵיכָן יִקְבַּל עֲצוֹת לְחִזּוֹר! ?

ועל-כן אי אפשר לשוב בתשובה באמת, כי אם בכח צדיקי הדור האמתיים, שזוכין לקבל מאורו של משיח, שהוא שרש התשובה, שהוא יודע שעצות נפלאות כאלו נמשכות משרשי התורה, שהן למעלה מהתורה, ששזוכין לעלות לשם, נתהפכין שם כל העוונות לזכויות, שזהו סוד יום כפור, שהוא

יוֹבֵל הַגָּדוֹל, שֶׁעַר הַחַמְשִׁים, שֶׁהוּא שֶׁעַר הָעֲלִיּוֹן שֶׁל
 הַתְּשׁוּבָה, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִין עֲצוֹת נִפְלְאוֹת לְכָל
 הַחוּטָאִים, לְבַעֲלֵי עֲבֵרוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, שְׂיִוְכְלוּ
 לְהַתְעוֹרֵר בְּכָל עֵת לְתְּשׁוּבָה מִכָּל מְקוֹם שֶׁהֵם, עַד
 שְׂיִזְכּוּ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאַמֶּת.
 וְעַקֵּר הוּא הָאֱמוּנָה שֶׁהִיא שְׂבֵת, כִּי כָל זְמַן שְׂיִישׁ לוֹ
 אֱמוּנָה, בְּיִדְאֵי יָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ
 הָאָדָם לְחַזֵּק עֲצָמוֹ עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ, דְּהֵינּוּ עַל-יְדֵי
 מַה שֶׁהִבְעֵל-דְּבָר וְהִסְטָרָא אַחֲרָא רוֹצִים לְהַפִּילוֹ, חֵס
 וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יִחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, כִּי
 הִבְעֵל-דְּבָר מִתְנַפֵּל בְּנִפְשׁוֹ לְהַפִּילוֹ בְּכָל עֵת, מִחַמַּת
 שְׂמִכְנִים בְּלִבּוֹ שֶׁקָּשָׁה לוֹ עוֹד לְתַקֵּן עֲבֵרוֹת כְּאִלוֹ,
 בְּפֶרֶט כְּפִי מַה שְׂיִישׁ אֲנָשִׁים שֶׁקְּלָקְלוּ כְּמוֹ שֶׁקְּלָקְלוּ,
 כְּמוֹ שֶׁהֵם יוֹדְעִים בְּעֲצָמָם שֶׁעָבְרוּ עֲבֵרוֹת גְּדוֹלוֹת
 וְרַבּוֹת יָמִים וְשָׁנִים הִרְבֵּה, רַחֲמָנָא לְצַלָן וְכוּ', וַיִּישׁ
 שֶׁכָּבַר רָצוּ כְּמָה פְּעָמִים לָשׁוּב וְכְמָה פְּעָמִים הִתְחִילוּ
 בְּתְּשׁוּבָה וּבְעֵבוֹדַת הַשֵּׁם בְּאַמֶּת, וְאַחֲרֵי-כֵן נִפְּלוּ כְּמוֹ
 שֶׁנִּפְּלוּ — כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי נִפְּלִיתוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָן,
 וְעַל-כֵּן מְכַנִּים הִבְעֵל-דְּבָר בְּלִבָּם בְּכָל פַּעַם שֶׁכָּבַר
 אֶפְסָה תִקְוָה, חֵס וְשְׁלוֹם, לְפִי עֲצָם הַפְּגָמִים הָאֵלֶּה,

אבל באמת בזה בעצמו יכול האדם להחיות את עצמו ולחזק את עצמו, כי מאחר שאני יודע עדין, שהעברה היא פגם גדול, שעל ידה פוגמין הרבה בעולמות עליונים וכו', נמצא שיש לי אמונה עדין, בודאי יש לי תקנה בלי ספק, כי מאחר שאני מאמין שיכולין לקלקל, בודאי יכולין לתקן גם-כן, וכמו שאמר רבנו ז"ל בפרוש (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן קיב): "אם אתה מאמין שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן", כי זה ידוע שהאפיקורסים והכופרים המתקרים אינם מאמינים שהעברה, חס ושלום, היא פגם גדול בעולמות עליונים וכו', שמזה נמשך שהם נותנים טעמים של שטות והבל למצוות ועברות של התורה, אבל אנחנו עם קדוש שאנו מאמינים שהעברה, חס ושלום, היא פגם גדול בעולמות עליונים וכו', ומחמת זה רוצה בעל-דבר להפילו, חס ושלום, אדרבה, על-ידי-זה ראוי לו להחיות את עצמו, מאחר שיש לו אמונה עדין; כי עקר פונת הבעל-דבר הוא שרוצה להפיל אותו כל-כך, עד שיפיל אותו לכפירות גמורות, חס ושלום, שיאמר לית דין ולית דיין, כמו שאמרו

חז"ל: היום אומר לו עשה כף וכו', עד שאומר לו
 וכו', אבל האדם צריך להשכיל על דרכיו ולחוס על
 חייו, ולחזק את עצמו בכל מה שיוכל בכל עת יהיה
 איך שיהיה, כמבאר בדברינו כמה פעמים, ועל-ידי-
 זה בעצמו יחזק את עצמו כמה פעמים, כי מאחר
 שאני מאמין שמקלקלין על-ידי עברה, נמצא, שיש
 לי אמונה עדין, וכל זמן שיש לי אמונה, יש לי
 תקנה עדין בודאי, ובודאי מדה טובה מרבה,
 ובודאי יכולין לתקן, כי (תהלים קיט, פו): "כל מצותיך
 אמונה", ועקר המצוות הם לבוא לאמונה שלמה,
 כדי להכיר את מי שאמר והיה העולם, וכל זמן שיש
 לאדם נקדה מאמונה, יש לו תקנה עדין, כי יש עצות
 כאלו, שגם הוא יכול לחזור להשם יתברך בנקל
 על-ידי איזה נחת רוח שיעשה להשם יתברך במקום
 שהוא, על-ידי-זה יזכה לשוב אליו באמת, על-ידי
 כח צדיקי אמת, עד שיזכה שיתפכו כל העוונות
 לזכיות. ועל-כן צריכים קדם לבקש הרבה מהשם
 יתברך, ובפרט בעל תשובה, מי שרוצה לשוב אליו
 יתברך באמת, ולתקן את העבר שפגם ולכלוף את
 עצמו כל-כף וכו', שיזכה למצא את הצדיקים

האמתיים שבדור הזה, המקבלים מהצדיק הגדול במעלה מפלגת מאד מאד, שהוא בחינת משה משיח, מיחידי הדורות.

כי באמת צריכין לנדד שנה מעיניו ומעפעפיו תנומה, לשוטט לבקש ולהרבות בתפלה ותחנונים, שיזכה למצא את הצדיק האמת שיוכל לרפאותו, ולהכניס בו השגת אלקות, כדי להציל את נפשו מני שחת, כמו שצ'עק על זה שלמה המלך, עליו השלום (משלי ו, ד): "אל תתן שנה לעיניך ותנומה לעפעפיך, הנצל כצבי מיד וכצפור מיד יקוש", וזה על-ידי שיבקש עד שימצא את הצדיק המנהיג האמת, שיקרבהו להשם יתברך, כמו שכתוב (שם ג) בפסוק הסמוך לזה: "עשה זאת אפוא, בני, והנצל, כי באת בכף רעה, לך התרפס ורהב רעיה", ופרש רש"י: הרבה רעים שיתפללו עליך לפניו, הינו צדיקי אמת, שהם נקראים אחים ורעים להשם יתברך, שצריך להכניע את עצמו כאסקפה הנדרסת ונרפסת לבקשם בכל תמצית כחו, עד שיזכה למצאם, וזה שכתוב (שם י) בסמוך: "מעט שנות מעט תנומות מעט חבק

יָדִים לְשֹׁכֵב וּבָא כְּמַהֲלֵךְ רַאשֵׁךְ וּמַחְסוֹרֶךְ כְּאִישׁ
 מִגֵּן", שְׁצָרִיכִין לְמַעַט בְּשָׁנָה וּתְנוּמָה, כְּדֵי לְבַקֵּשׁ
 הַצְּדִיק הָאֵמֶת שְׁנַקְרָא מְהֵלֵךְ וְאִישׁ מִגֵּן, כִּי הַצְּדִיקִים
 נִקְרָאִים מְהֵלְכִים עַל שֵׁם שְׁהוֹלְכִים מִדְּרָגָה לְדְרָגָה
 תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה ג, ח): "וְנָתַתִּי לָךְ מְהֵלְכִים
 בֵּין הָעַמִּדִים" וְכו', וְגַם נִקְרָא הַצְּדִיק מִגֵּן, כִּי הוּא
 מִגֵּן לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ, וְזֶהוּ (שָׁם): "מְעַט שָׁנוֹת מְעַט
 תְּנוּמוֹת" וְכו', עַד אֲשֶׁר תִּזְכֶּה שְׁיָבֵא כְּמַהֲלֵךְ רַאשֵׁךְ,
 וּפְרַשׁ רֶשֶׁ"י: דְּבָרִים שְׁאַתָּה רָשׁ מֵהֶם וּמַחְסוֹרֶךְ
 יִתְמַלֵּא וְכו', הֵינּוּ כָּל הַדְּבָרִים שְׁאַתָּה רָשׁ מֵהֶם, וְכָל
 מֵה שְׁחָסַר לָךְ בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת הַכֹּל יָבֵא לָךְ
 כְּמַהֲלֵךְ וְכֵאִישׁ מִגֵּן, הֵינּוּ כְּפִי מַעֲלַת הַצְּדִיק שֶׁתִּזְכֶּה
 לְמִצְאָה, שְׁנַקְרָא מְהֵלֵךְ וְאִישׁ מִגֵּן, כְּמוֹ-כֵן יָבֵא לָךְ כָּל
 מַחְסוֹרֶךְ וְרַאשֵׁךְ, דְּהֵינּוּ הַדְּבָרִים שְׁאַתָּה רָשׁ מֵהֶם, כִּי
 כָּל הַחֲסָרוֹנוֹת נִתְמַלְאִים עַל-יְדֵי הַצְּדִיק, כִּי הוּא
 מְמַשֵּׁיךְ כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת בְּגַשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, עַל-יְדֵי
 שְׁמִכְנִיס יְדִיעַת אֱלֹקוֹתוֹ בְּנִלְוִים אֵלָיו, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 נִתְמַלְאִים כָּל הַחֲסָרוֹנוֹת, כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ (בְּדָרִים מֵא):
 יְדַעַת קְנִייתָ מֵה חֲסָרְתָּ; וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְשַׁבֵּר הַשָּׁנָה
 וְלָקוּם בְּחִצּוֹת לִילָה, לְאוֹנֵן וְלָקוּנֵן וְלִבְכוֹת וְלִצְעָק

מאד על חרבן בית-המקדש ותקף מרירות הגלות בגוף ונפש, ומכל שכן וכל שכן לבכות ולצעק מאד מאד על הסתלקות הצדיקים, שקשה כפלים כחרבן בית-המקדש, כמו שאמרו חז"ל (ראש השנה יח:), אשר כל הצרות אנו סובלים על-ידי זה, כמו שכתוב: "הצדיק אבד ואין איש שם על לב, כי מפני הרעה נאסף הצדיק"; על-כן כל מי שחס על נפשו, צריך לצעק מאד, שיזכה גם עתה למצא רבי ומנהיג אמתי, שיוכל להכניס בו ידיעת אלקותו יתברך, שעל-ידי-זה יתמלאו כל החסרונות ויתבטלו כל הצרות ויתקן הכל, ועקר הלמוד שלומד הצדיק הגדול במעלה מפלגת מאד שהוא בחינת משיח עם תלמידיו הצדיקים האמתיים, שהם ילמדו עם נשמות ישראל, ועל-ידי-זה יקרבו אותם אליו יתברך אפלו הגרוע שבגרועים, ואפלו אלו שכבר עברו על כל התורה כלה, רחמנא לצלן, הם יכולים להוציא עצמם מהמקום והזמן ולהגיע אל למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, כי באמת השם יתברך הוא למעלה מהזמן כמובא (לקויטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן סא), וזה הענין הוא באמת דבר נפלא ונעלם

מאד, ואי אפשר להבין זאת בשכל אנושי. אך דע שעקר הזמן הוא רק מחמת שאין מבינים, דהינו מחמת ששכלנו קטן, פי כל מה שהשכל גדול ביותר, הזמן נקטן ונתבטל ביותר, פי בחלום שאז השכל נסתלק, ואין לו רק כח המדמה, אזי ברבע שעה יכולים לעבור כל השבעים שנה, כאשר נדמה בחלום, שעובר והולך כמה וכמה זמנים בשעה מועטת מאד, ואחרי-כן פשנתעוררים מהשנה, אזי רואים שכל אלו הזמנים והשבעים שנה שעברו בחלום, הם זמן מועט מאד באמת, וזה מחמת שאחרי כן בהקיץ אז חוזר השכל אליו, ואצל השכל כל אלו השבעים שנה שעברו בחלום, הם רק רבע שעה אצלו, רק שבעים שנה ממש, הם שבעים שנה גם אצל השכל שלנו, ובאמת בשכל הגבה למעלה משכלנו, גם מה שנוחשב אצלנו לשבעים שנה ממש, הוא גם-כן רק רבע שעה או פחות, פי כמו שאנו רואין שיכולים לעבור שבעים שנה בחלום, ובאמת אנו יודעין אחרי-כן בשכל שלנו, שהוא רק רבע שעה, כמו-כן ממש מה שנוחשב לפי שכלנו שבעים שנה ממש, הוא בשכל הגבה למעלה יותר

רק רבע שעה, רק שאין אנו מבינים זאת, כי גם בחלום אם היה אחד בא אצלו בשעת החלום, והיה אומר לו שכל זה שנדמה לו שעוברים ימים ושנים, באמת אינם כלום, והכל הוא רק רבע שעה, בודאי לא היה מאמין לו כלל, כי לפי הדמיון שבחלום נדמה לו שעוברים ימים ושנים ממש, כמו-כן ממש אף-על-פי שאצלנו לפי שכלנו נדמה שזהו זמן של שבועים שנה, בשכל הגדול יותר, הוא רק רבע שעה, וכן למעלה מעלה שבשכל שהוא גבה עוד יותר למעלה, גם אותו הזמן שבשכל הגבה משכלנו אינו נחשב שם בשכל הגבה עוד יותר, רק לזמן מועט ופחות מאד, וכן למעלה מעלה, עד אשר יש שכל גבה כל-כף ששם כל הזמן כלו אינו נחשב כלל, כי מחמת גדל השכל מאד, כל הזמן אין ואפס לגמרי, כמו שאצלנו השבועים שנה שעוברים בחלום הם רק רבע שעה באמת, כמו-כן יש שכל למעלה משכל, עד שהזמן נתבטל לגמרי.

ועל-כן משיח שעבר עליו מה שעבר מיום בריאת העולם, וסבל מה שסבל, ואחר כל זה בסוף

יאמר לו השם יתברך: "בני אתה אני היום ילדתיך" (תהלים ב, ח), והדבר תמויה ונפלא מאד לכאורה, אך כל זה מחמת גדל עצם שכלו של משיח, לפי גדל מדרגתו שיאחז אז, ומחמת הפלגת עצם מעלת שכלו שיגדל אז מאד מאד, על-כן יהיה כל הזמן שעבר עליו מיום בריאת העולם עד אותו הזמן כלו אין ואפס ממש, כאלו נולד היום, כי יתבטל כל הזמן בשכלו שיהיה גדול מאד, ועל-כן יאמר לו השם יתברך: "אני היום ילדתיך", היום ממש, כי כל הזמן שעבר — אין ואפס לגמרי.

וזהו כלל העצה שימשיך משיח בכל העולם, שידע כל אחד אשר אין שום מציאות של זמן ומקום כלל, כי הוא בגדל נפלאות נוראות השגתו, שיזכה להשיג בהשגת אלקותו יתברך, ויעלה ויכלל במקום שיעלה ויכלל, הינו באין סוף ברוך הוא בתכלית המדרגה העליונה שאין למעלה הימנה, ויוריד ויגלה את אמתת מציאותו יתברך בגלוי כזה, עד אשר יתגלה לכל, אשר הכל אלקות ואלקות הוא הכל, וגם הזמן והמקום הוא רק צמצום וכלי

לְהַשִּׁיגוּ יִתְבַּרְךָ, וְעַל-כֵּן הוּא יִמְשִׁיךְ אֶת הַתְּשׁוּבָה
 בְּעוֹלָם כִּי עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הוּא רַק עַל-יְדֵי אִוְרוֹ שֶׁל
 מְשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה נט, כ): "וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל
 וְלִשְׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב" וְגו', כִּי אִי אֶפְשָׁר לָשׁוּב אֵלָיו
 יִתְבַּרְךָ, כִּי אִם עַל-יְדֵי הַדַּעַת וְהַגְּלוּי הַזֶּה שֶׁל בְּטוּל
 הַמְּקוֹם וְהַזְּמַן, כִּי עֵקֶר הַמְּקוֹם וְהַזְּמַן הוּא מַחֲמַת
 חֶסְרוֹן הַדַּעַת, וְכָל מִי שֵׁיֵשׁ לוֹ דַּעַת בְּיֹתֵר, הוּא
 סְמוּךְ בְּיֹתֵר לְבַחֲיַנַּת לְמַעְלָה מִן הַמְּקוֹם וְלְמַעְלָה
 מֵהַזְּמַן, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, חָס וְשָׁלוֹם, שְׂאֵז
 נִכְנָסֵת בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (סוֹטָה ג.),
 עַל-כֵּן אֵז נוֹפֵל בְּיֹתֵר תַּחַת הַמְּקוֹם הַגָּשְׁמִי וְהַזְּמַן,
 וְנִדְמָה לוֹ שֵׁיֵשׁ לוֹ עוֹד לְהַתְמַהֵמֵה בְּזֶה הָעוֹלָם הַרְבֵּה
 מְאֹד, וְאֵז נִתְמַרֵּר לְבוֹ וְנוֹפֵל רוּחוֹ וְנִשְׁבָּר לְגַמְרֵי,
 וּמִזֶּה בָּא שְׁכָל מִי שֶׁכָּבַר זָכָה, וְנִתְעוֹרֵר בּוֹ אִיזָה רוּחַ
 קְדוּשָׁה רוּחַ טְהוֹרָה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, נִעְתָּק
 מֵהַמְּקוֹם וְהַזְּמַן וְעוֹלָה אֵל לְמַעְלָה מֵהַמְּקוֹם וְהַזְּמַן,
 כִּי (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּשׁוּבָה, חֶלֶק ב', סִימָן א'): יוֹם
 שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, עֵינַי
 שָׁם; אֲבָל אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁנִּתְקַרְרַת הַתְּלַהֲבוּתוֹ הוּא חוֹזֵר
 וְיוֹרֵד אֵל לְמַטָּה מֵהַמְּקוֹם וְהַזְּמַן, וּמִזֶּה בָּא שְׁנוּפֵל

לספקות, ונשבר רוחו ונתעקם דעתו, ונדמה לו שזה בשביל תשובתו, עד שנכנס בדעתו כאלו אין רוצים בו כלל, מחמת שירד אחר התשובה כל-כף, ובאמת הוא לא-כן, כי תכף-ומיד כשאדם נתעורר בתשובה, נתעלה מירידתו, ועולה מהמקום והזמן אל למעלה מהמקום והזמן, עד שמרגיש נעימות גדולה, כי שם הוא בחינת הארת עולם הבא ממש, כי מרגיש את ערבות, נעימות זיו השכינה הקדושה, אבל אחר-כך כשכבית אותה ההארה, ונתעלם ממנו התשוקה, אז נופל חזרה אל למטה מהמקום והזמן, ומזה בא שאחרי שפבר נכנס בגדר בעל תשובה, חוזר ונתחשף לו.

ובאמת צריך לידע שכן הוא אצל כל אחד, כי בתחלה כשאדם מתחיל לעבד את השם יתברך, ואזי הולך לו על-פירב כסדר קצת, ומתפלל ולומד ועוסק בעבודת השם, וזה ענין שחרית, שהוא חסד, ואז כל סדר התפלה באריכות: קרבנות וקטרת וכו', וקריאת שמע ותפלה, וכמו-כן גם הוא מרבה אז בעבודת השם כל אחד לפי בחינתו, אבל על-פירב

אחרי-כן נופל מעבודתו, ומתחיל השם יתברך לנסות אותו, ומתגרה בו הבעל-דבר כידוע לכל מי שרוצה להכניס בעבודת השם, ואזי עקר הנסיון של האדם, ואזי צריכין התחזקות גדולה מאד בלי שעור וערך ומספר, להתחזק בכל פעם בעבודתו יתברך, ולבלי לפל משום דבר שבעולם. והעקר שצריך להתגבר כנגד המחין דקטנות, שהם מתגברין אז על האדם ורוצין להפילו בדעתו, כאלו אין לו תקנה, חס ושלום, או למנעו מתפלה בכונה ובשמחה וכיוצא בזה, וכל זה הוא ענין צהרים, זמן המנחה, שאז עקר אחיזת המחין דקטנות, וצריך לקיים מאמרם ז"ל (ברכות ו:): לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, הינו שאז צריכין להזהר ביותר להתחזק בתפלה ועבודת השם, ולא יפל משום דבר שבעולם, רק ידע ויאמין בדברי הצדיקים האמתיים, שציעקו בקול גדול וחקק, כי אין שום יאוש בעולם כלל, כי (תהלים קמו, ו): "ולגדלתו [יתברך] אין חקר", ובגדל רחמיו יתברך יכול להפוך הכל לגמרי מרע לטוב ומעוונות לזכויות, על-ידי תשובה, כמו שאמרו חז"ל; וכמו-כן בכלל חיי האדם, שימי חייו

נִקְרָאִים 'יוֹם', וּמִיתָתָם וְהִסְתַּלְקוּתָם נִקְרָאת 'לִילָה'
 וְחֲשָׁד, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (קִהְלַת יב, ב): "עַד אֲשֶׁר לֹא
 תִחַשְׁדַּ הַשֶּׁמֶשׁ", וְעַל-כֵּן אַחַר חֲצֵי יָמָיו הוּא עֹנֵן
 צְהָרִים, זְמַן הַמְנַחָה, וְעַל-פִּי-רֹב אִזְ דִּיקָא מִתְגַּבֵּר
 הַבְּעַל-דְּדָבָר בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי בְּנֵדָאֵי צְרִיכִין לְהִתְחִיל
 עֲקָר הָעֲבוּדָה בִּימֵי הַנְּעוּרִים דִּיקָא, כִּי (אִיכָה ג, כו):
 "טוֹב לְגַבֵּר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו", וְכֵן (שְׁבַת קנב):
 יִנְקוּתָא כְּלִילָא דְּנִרְדָּא, אֲבָל אֲפִלוּ מִי שְׁזוּכָה
 לְהִתְחִיל בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם מְנַעוּרָיו, אֲף-עַל-פִּי-כֵן
 כְּשִׁיגִיעַ לְאִמְצַע יָמָיו, וְרוּצָה לְהַגִּיעַ לְמָה שְׁצָרִיךְ
 לְהַגִּיעַ, אִזִּי עַל-פִּי-רֹב מִתְגַּבֵּר הַבְּעַל-דְּדָבָר, וּמִתְפַּשֵּׁט
 מְאֹד לְמַנְעוּ מִדְּרֹךְ הַחַיִּים, חֵס וְשְׁלוֹם, וּמְכַל שְׁכָן מִי
 שְׁלֹא הִתְחִיל כָּלֵל בִּימֵי נְעוּרָיו, וּכְשֶׁרוּאָה שְׁעָבְרוּ רֹב
 שְׁנוֹתָיו, וּמְהֵרָה בְּתִשׁוּבָה וְרוּצָה אִזְ לְהִתְחִיל
 בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, אִזִּי תִכְף מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבְּעַל-דְּדָבָר,
 וְאִינוּ רוּצָה לְהַנִּיחוּ לְצֵאת מִתְּאוּתָיו וְרִשְׁתוּתָיו אֲשֶׁר
 נִלְכַּד בָּהֶם, וְעַל זֶה צוּעֵק הַפְּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ז):
 "הַגִּידָה לִי שְׂאֵהָבָה נִפְשֵׁי אִיכָה תִרְעָה אִיכָה תִרְבִּיץ
 בְּצִהָרִים", בְּצִהָרִים דִּיקָא, שְׂאִז זְמַן הַמְנַחָה, וְעַל-כֵּן
 צְרִיכִים לְהִרְבּוֹת בְּתַפְלָה בִּימֵי הַנְּעוּרִים, שְׁלֹא יִפֹּל

לְעוֹלָם מֵעֲבוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ, כִּי לְפַעֲמִים הָאָדָם נוֹפֵל
 לַעֲת זְקוּנוֹתוֹ, וּבְכַפְרֵט כְּשֶׁכָּבַר הַיָּמִים בָּאִים וְהִגִּיעַ
 לְאַמְצַע יָמָיו, וּמִתְחִיל הַיּוֹם לְעֶרֶב, אִזְ צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל
 בְּעֲצָמוֹ מְאֹד עַל אַחֲרִיתוֹ וְסוּפוֹ, לְהִתְגַּבֵּר בְּיֹתֵר
 וְיֹתֵר, כִּי אִזְ הוּא עֲנִיֵן הַצְּהָרִים זְמַן הַמְּנַחָה,
 שְׁצָרִיכִין לְהִזְהַר בָּהּ בְּיֹתֵר לְהִמָּתִיק הַדֵּינִים שֶׁהוּא
 הַיָּצָר הָרַע, שְׁאַחֲזִיתוֹ מִמַּחֲזִין דְּקִטְנוֹת זְמַן הַמְּנַחָה,
 וּלְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ הַיָּטֵב לְצַדִּיקִים אֲמֵתִיִּים שֶׁהֵם בְּחִינַת
 מִשָּׁה, שֶׁהֵם דִּיקָא יְכוּלִין לְהִמָּתִיק הַדֵּין שֶׁל זְמַן
 הַמְּנַחָה בְּשִׁרְשׁוֹ הָעֲלִיּוֹן.

כִּי הַצַּדִּיקִים הָאֲמֵתִיִּים שֶׁבְּדוֹר הַמְּקַבְּלִים
 מִהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל וּמְפָלֵג בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, מְגַלִּים עֲצוֹת נוֹרָאוֹת לְכָל
 הַדְּבוּקִים בָּהֶם בְּאַמֶּת, וְעַקֵּר הָעֲצָה שֶׁמְגַלִּים הוּא
 בְּחִינַת שְׂכָחָה, הֵינּוּ לְהִרְגִיל עֲצָמוֹ לְשַׁכַּח אֶת כָּל
 הָעֶבֶר, וְאַף שֶׁחֲטָא וּפָגַם כָּבֵד הַרְבֵּה בְּזִנוּת וְנֹאוּף,
 חֲלוּל שֶׁבֶת אֲכִילַת טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת וְכוּ' וְכוּ', רַחֲמָנָא
 לְצַלְן, וְאַפְלוּ שֶׁעֶבֶר כָּבֵד, רַחֲמָנָא לְצַלְן, עַל כָּל
 הַתּוֹרָה כְּלָהּ, עַכְשָׁיו כְּשֶׁרוֹצֶה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, הוּא

צָרִיף לְהִיּוֹת בְּעֵינָיו כְּבָרְיָה חֲדָשָׁה, כִּי כָל מִי שְׁרוּצָה
לְחוּס עַל עֲצָמוֹ וְלַחֲשֹׁב עַל תְּכֵלִיתוֹ הַנִּצְחִית, כָּל
תִּקְנָתוֹ שְׂאִיף שֶׁהוּא אֵיף שֶׁהוּא יְהִי בְּעֵינַי עֲצָמוֹ
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה מִמֶּשׁ, כִּי בְּאַמֶּת נַעֲשֶׂה
הָאָדָם כְּבָרְיָה חֲדָשָׁה בְּכָל יוֹם, שְׁבִשְׁבִיל זֶה מְבָרְכִין
כָּל יוֹם בְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר כַּמְבֹאָר בְּשִׁלְחַן עָרוּף, וְעַל-כֵּן
אֵיף שֶׁהוּא צָרִיף שְׁתֵּהִיָּה הָעֲבוּדָה שְׁעוֹסֵק בְּכָל יוֹם
חֲדָשָׁה אֲצִלוֹ לְגַמְרֵי, כִּי כָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה
כַּמָּה מַצּוֹת בְּכָל יוֹם — צִיצִית וּתְפִלִּין וְכִיּוּצָא, אֵיף
הָעֶקֶר שִׁירָאָה לִישֵׁב הָעֵתוֹ בְּכָל יוֹם, שְׁנֵה הַיּוֹם
שְׁעוֹמֵד בּוֹ עֲדִין לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, וְכֵן לֹא יְהִי עוֹד
הַיּוֹם הַזֶּה בְּעוֹלָם, וְהָעֲבוּדָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂצָרִיכִים
בְּזֶה הַיּוֹם הַיָּא חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי, וְרַק עָלֶיךָ נִפְלָה חוֹבַת
הַיּוֹם, עַל זֶה הָאָדָם שְׁעוֹמֵד בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר בְּאוֹתוֹ
הַיּוֹם, הוּא דִּיקָא צָרִיף לַעֲסֹק בְּעֲבוּדָה זֹאת, וְלֹא
מְלָאָךְ וְלֹא שָׂרָף וְאַפְלוֹ נְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים שְׁבָגוּ-עַדָּן
הָעֲלִיּוֹן אֵינָם יְכוּלִים לְהַשְׁלִים הָעֲבוּדָה הַזֹּאת, רַק
"חֵי חֵי הוּא יוֹדֵךְ כַּמְנֵי הַיּוֹם" (יִשְׁעִיָּה לַח, יט), כַּמּוֹנֵי
הַיּוֹם דִּיקָא, הֵינּוּ כַּמּוֹ שְׂאֵנֵי הַיּוֹם, בְּאִיזוֹ מְדַרְגָּה
פְּחוּתָה שֶׁהִיא, אַף-עַל-פִּי-כֵן מֵאַחַר שְׂאֵנֵי חֵי, אֲנִי

צָרִיף לְהוֹדוֹת לָךְ דִּיקָא, אַדְרַבָּה כָּל מַה שְּׁיִוְדַע
בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא גְרוּעַ וּמְקַלְקַל בְּיוֹתֵר, עַל יְדוֹ דִּיקָא
יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר — כְּשִׁיתְקַרֵּב
אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ (יְתָרוֹ 10):
כִּד אָתִי יִתְרוֹ וְאָמַר וְכוּ', כַּדִּין אֶסְתַּלַּק וְאֶתִּיקַר שְׁמָא
דְּקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכוּ', כִּי עַקֵּר גְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
הוּא דִּיקָא כְּשֶׁהִרְחוּקִים מִתְקַרְבִּים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ,
וְעַקֵּר הָעֲצָה לְקִיּוֹם הַתּוֹרָה הוּא לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם
מִחֻדָּשׁ, וְאַפְלוּ אִם אֵין יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת כָּלוּם מִגְּדֻלַּת
הַתְּגָרוֹת וְהַתְּגַבְרוֹת הַגְּלוּת בְּגוּף וּנְפֶשׁ וּמְמוֹן, אַף־
עַל־פִּי־כֵן יִתְחִיל בְּכָל פַּעַם לְהַכִּין וּלְהַזְמִין אֶת עֲצָמוֹ
מִחֻדָּשׁ לַעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂזָה בְּחִינַת אֱהִיָּה דָא אָנָּא
זְמִין לְמִי־הוּי, וְלִפְעָמִים צְרִיכִין לְהִתְחִיל בְּיוֹם אֶחָד
כַּמָּה וְכַמָּה הַתְּחִלוֹת חֻדְשׁוֹת מְכַל שְׁפָן בְּכָל שְׁבוּעָה
וְכוּ', עַד שְׁאַחַר־כֵּן מְצַטְרְפוֹת כָּל הַהִתְחִלוֹת הָאֵלוֹ
וּבָאוֹת לְעֲזָרְתוֹ, כִּי לִית רְעוּתָא טָבָא דְאֶתְעָבִיד,
וְעַל־יְדִי־זָה זוּכָה אַחַר־כֵּן לְהִתְחִיל וְלִגְמַר עֲבוּדָתוֹ
בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי. וְהַעֲקֵר — שְׁצָרִיף הָאָדָם לְסַלֵּק
מִדְּעֵתוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל פַּעַם כָּל מַה שְּׁעֵבֵר עָלָיו עַד
אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, וְכָל הַהִתְחִלוֹת מְכַל

הַעֲבוֹדוֹת שֶׁהִתְחִיל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד עֵתָה
לֹא יַעֲלוּ אֶצְלוֹ בְּחֻשְׁבוֹן כָּלֵל, רַק כָּאִלוֹ לֹא הִתְחִיל
עֲדִין מֵעוֹלָם כָּלֵל, כִּי עֲקַר הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁל כָּל
אֶחָד הוּא מַחֲמַת שְׁנֵדָמָה לוֹ בְּדַעְתּוֹ שֶׁכִּבֵּר הִתְחִיל
קִצָּת בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְנִפְּל מִזֶּה, וְאַחֲר־כֵּן הִתְחַזַּק
לְהִתְחִיל עוֹד וְנִפְּל עוֹד פַּעַם וְכֵן הִרְבֵּה פְּעָמִים,
וְעַל-כֵּן מִתִּיאֵשׁ לְגַמְרִי, חֵס וְשְׁלוֹם, וּמִתְרַשֵּׁל
בְּעֲבוֹדָתוֹ מִלְּהִתְחִיל עוֹד פַּעַם. עַל-כֵּן עֲקַר הָעֲצָה
לְשַׁכַּח בְּכָל פַּעַם כָּל מֵה שֶׁעָבַר עָלָיו, אֶף-עַל-פִּי
שֶׁכִּבֵּר הִתְחִיל אֲלָפִים וְרַבָּבוֹת פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר,
עֵתָה יִתְחִיל מִחֻדָּשׁ לְגַמְרִי לְהַכִּין וּלְהַזְמִין אֶת עֲצָמוֹ
לְעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מֵה שִׁיוֹכֵל, אִם לְצַעֲק אֶל הַשֵּׁם
מֵעַמֶּק הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ עֵתָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אִם
לְהִתְחִיל לְלַמֵּד וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְעֲשׂוֹת מְצוּוֹת, אִם
לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמוֹ בְּמֵה שֶׁלֹּא עָשִׂי גוֹי וְכוּ', וְכֵן בְּכָל
מִינֵי עֲצוֹת לְעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִשָּׂאֵר
קָיָם בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה תָּמִיד; כִּי בְּאַמַּת אֲפִלוֹ מִי שֶׁחָטָא
כָּל יָמָיו וָשָׁב בְּאַחֲרוֹנָה — מוֹחֲלִין לוֹ הַכֹּל כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, מִכָּל שָׁכֵן מִי שֶׁכִּבֵּר הִתְחִיל
כְּמֵה פְּעָמִים לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעֲקַר הַנְּפִילוֹת

וְחַלְשׁוֹת הַדַּעַת מִזֶּה שָׂרְאוּ שְׂכָר נֶסוּ אֶת עֲצָמָם
 וְהִתְחִילוּ כַּמָּה פְּעָמִים וְנָפְלוּ, הוּא רַק מַעֲשֵׂה הַבַּעַל-
 דָּבָר שְׂרוּצָה לְהִסִּיתָם עַל-יַד־זֶה וּלְעַרְבֵב דַּעְתָּם
 וּלְיֹאֵשׁ אֶת עֲצָמָם, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, עַל-כֵּן צָרִיכִין לְהִזָּהֵר
 מְאֹד לִילֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַנִּלְל, לְהִתְחִיל מִחֲדָשׁ בְּאִיזוֹ
 בְּחִינָה שֶׁהוּא, וַיִּשְׁכַּח מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי כָּל מָה שֶׁעָבַר
 עָלָיו, וְכָל הַהִתְחַלּוֹת שֶׁהִתְחִיל עַד עַתָּה לֹא יַעֲלֶה לוֹ
 מִן הַחֲשָׁבוֹן כָּלֵל, רַק עַתָּה צָרִיךְ לְהִתְחִיל מִחֲדָשׁ
 לְגַמְרֵי וְכֵן לְעוֹלָם, עַד שִׁזְכָּה לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 וּלְהִתְחִיל וּלְגַמֹּר בְּשִׁלְמוֹת כְּרֹאוֹי, וּכְשִׁזְכָּה לְהִתְחַזֵּק
 בְּכָל זֶה, אֲזַי זֹכָה עַל-יַד־זֶה לְדַבָּרִים גְּבוּהִים
 וְעֲלִיוֹנִים מְאֹד.

וְעַקֵּר זֶה הַדַּעַת מְקַבְּלִים מִהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל
 בְּמַעֲלָה מְפֹלָגֶת מְאֹד מְאֹד, וְעַל-כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל
 (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן כו): אֲצֵל הָעוֹלָם הַשְּׂכָחָה הִיא
 חֲסָרוֹן גָּדוֹל בְּעֵינֵיהֶם, אָבָל בְּעֵינַי יֵשׁ בְּהַשְּׂכָחָה
 מַעֲלָה גְדוֹלָה, כִּי אִם לֹא הִיָּתָה שְׂכָחָה, לֹא הָיָה
 אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שׁוֹם דָּבָר בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, אִם הָיָה
 זֹכֵר כָּל מָה שֶׁעָבַר, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהָרִים אֶת

עֲצָמוּ לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּשׁוּם אִפְּן, גַּם הָיוּ מְבַלְבְּלִין
 אֶת הָאָדָם מְאֹד כָּל הַדְּבָרִים שְׁעוֹבְרִים עָלָיו, אָבֵל
 עֲכָשׁוּ עַל-יְדֵי הַשְּׂכָחָה נִשְׁכַּח מֵה שְׁעֵבֵר, וְאַצְלוּ
 הַדָּרֵךְ שֶׁכָּל מֵה שְׁעֵבֵר וְהֵלֵךְ נִפְסָק וְהוֹלֵךְ לַחֲלוּטִין,
 וְאִינוּ חוֹזֵר עוֹד בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, וְאִינוּ מְבַלְבֵּל כָּלֵל
 עֲצָמוּ עוֹד בְּמֵה שְׁכָבֵר עָבֵר וְהֵלֵךְ. וְעַנְיָן זֶה הוּא דָרֵךְ
 עֲצָה טוֹבָה גְּדוּלָה מְאֹד בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, כִּי עַל-פִּי-רֹב
 יֵשׁ לְהָאָדָם בְּלִבּוּלִים רַבִּים וְעִרְבּוּב הַדַּעַת מְאֹד מִמֵּה
 שְׁחָלַף וְעָבֵר, בְּפָרֵט בַּשַּׁעַת הַתְּפִלָּה, שָׂאז בָּאִים עָלָיו
 כָּל הַבְּלִבּוּלִים, וּמְעַרְבְּבִים וּמְעַקְמִים אֶת דַּעְתּוֹ מִמֵּה
 שְׁכָבֵר עָבֵר, וְלִפְעָמִים יֵשׁ לוֹ בְּלִבּוּלִים מִעַנְיָן מִשָּׂא
 וּמִתָּן שְׁלוֹ וְעִסְקֵי בֵיתוֹ וְכִיּוֹצֵא, בְּאֲשֶׁר כִּי לֹא טוֹב
 עֲשֵׂה בְּעַנְיָן זֶה וְכִיּוֹצֵא, וְכֵן הִיָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
 וְכִיּוֹצֵא בְּדָבָר הַזֶּה, וְיֵשׁ שְׂמַבְלְבָלִים אוֹתוֹ בְּעַת
 עִבּוּדָתוֹ בְּתוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה וְכִיּוֹצֵא בְּהַפְגָּמִים שְׂפָגָם
 מִקִּדְּם, בְּאֲשֶׁר שְׂבַעְנִין זֶה לֹא עֲשֵׂה כְּהִגֵּן נִגְדוֹ
 יִתְבַּרֵךְ, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַרְבֵּה מְאֹד, כְּאֲשֶׁר יָדוּעַ לְכָל
 אָדָם בְּעֲצָמוֹ; עַל-כֵּן הַשְּׂכָחָה הִיא עֲצָה טוֹבָה גְּדוּלָה
 מְאֹד לְזֶה, שְׂתַכְּף-וּמְיָד שְׂחוּלֵף וְעוֹבֵר הַדְּבָר, יַעֲבִיר
 וַיִּסְלַק אוֹתוֹ מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי, וַיִּסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה לְגַמְרֵי,

ולא יתחיל לחשוב עוד במחשבתו בענין זה כלל,
והבן הדבר היטב, כי הוא דבר גדול מאד.

וצריך כל אחד להרגיל את עצמו לשכח את כל
העבר עליו עד עכשו, וירגיל עצמו לעשות בכל
פעם התחלה חדשה, וזהו התקון הגדול שעשה
משה רבנו בשבירת הלוחות אחר חטא העגל
שכולל כל החטאים שבעולם, כי העגל היה כלול
מעבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים (מדרש
תנחומא תשא), ותכף-ומיד אחרי שחטאו בעגל, נפלו
בדעתם מאד מאד, ועל-כן כשראה זאת משה רבנו
ז"ל, לכן שבר את הלוחות, ואמרו חז"ל (ערוכין נד):
אלמלא נשתברו הלוחות לא היתה שכחה, עין שם;
נמצא שענין שבירת הלוחות הוא המשכת שכחה
בעולם, כי ראה שאי אפשר לשוב אליו יתברך, כי
אם שממשיכים קדם את מדת השכחה בעולם, וזה
קשור וחיבור סוף התורה לתחלתה "לעיני כל
ישראל", ופרש רש"י: שנשא לבו לשבר את
הלוחות לעיני כל ישראל "בראשית" הינו כנ"ל, כי
זה עקר התקון והגבורה הנפלאה של משה,

שְׁהַמְשִׁיךְ תִּקּוּן נִפְלָא עַל-יְדֵי שְׁבִירַת הַלּוּחוֹת וַיִּקְא, כְּדֵי שְׁיֻכַּל כָּל אֶחָד לְסַלֵּק מִחוּ וַדַּעְתּוֹ בְּכָל פְּעַם, וְלִהְשָׁכִיחַ וּלְסַלֵּק מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי כָּל מָה שְׁעָבַר, כְּדֵי שְׁיֻכַּל לְהִתְחַזֵּק שְׁלֹא יִפֹּל בְּשׁוּם אִפְּן, רַק לְהִתְחַיֵּל מִחֲדָשׁ בְּכָל פְּעַם, וְעַל-כֵּן בָּזָה וַיִּקְא מְסִימִין אֶת הַתּוֹרָה, וְחוֹזְרִין וּמִתְחַיֵּלִין אוֹתָהּ מִחֲדָשׁ "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כִּי זֶה עָקַר הַתְּשׁוּבָה שְׁמִמְשִׁיכִין בְּכָל שָׁנָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה לְחֲדָשׁ עֲצָמוֹ בְּכָל פְּעַם, בְּבַחֲיַנַּת (אֵיכָה ה', כ"א): "הַשִּׁיבֵנו ה' אֱלֹהֵינוּ וְנִשׁוּבָה חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּקֹדֶם", וְדַבֵּר זֶה סוֹבֵב מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה, אָנוּ מְסִימִים אֶת הַתּוֹרָה בְּ"לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל", אֲשֶׁר בּוֹ נִתְּגַלָּה שְׁבִירַת הַלּוּחוֹת שֶׁהוּא עֲנִין הַשְּׂכָחָה שְׁהַמְשִׁיךְ מִשֶּׁה רַבֵּנוּ בְּעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה אָנוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה מִחֲדָשׁ וּמִתְחַיֵּלִים אֶת הַתּוֹרָה מְ"בְרֵאשִׁית".

וְעַל-כֵּן עַל כָּל בַּעַל תְּשׁוּבָה הַרוֹצֵה לְהִרְגִיל עֲצָמוֹ לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, שְׁיַעֲשֶׂה בְּכָל פְּעַם הַתְּחַלָּה חֲדָשָׁה, וְאִף שְׁבָכַל פְּעַם שְׁמַקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ, שְׁלֹא יַחֲזֹר אֶל הָרַע וְהַלְכָלוֹךְ וְהַזְהָמָה שְׁנִפְּל לְשֵׁם עַד

עֲכָשׁוּ, וְהַקְבֵּלָה הִיא בְּלֵב חֲזָק, וְאַחֲר־כֵּן הוּא חוֹזֵר
 וְנוֹפֵל וְשָׁב לְשֵׁם כְּכֹלֵב הַשָּׁב אֶל קִיאוֹ, אָסוּר לְפַל
 בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, אֲפִלּוֹ שִׁיְהִי כֵּן אֲלֵפִים וְרַבְבוֹת
 פְּעָמִים, כִּי צָרִיךְ לִידַע אֲשֶׁר (מְכִילֵתָא פְּרָשַׁת יְתָרוֹ): כָּל
 הַהֲתַחֲלוֹת קְשׁוֹת, וְעַל-כֵּן בְּכָל עֵת שֶׁעוֹשֶׂה הַתְּחִלָּה,
 מִתְּפַשְׁטֵת עָלָיו הַכְּבֹדוֹת בְּיוֹתֵר, וּמוֹשְׁכַת אוֹתוֹ חוֹזֵרָה
 לְשׁוֹב אֶל הָרַע שֶׁיֵּרֵד וְנִפְּל לְשֵׁם, וְכֵן הוּא בְּכָל
 הַהֲתַחֲלוֹת, שֶׁצָּרִיכִין לְהִתְחִיל לְשׁוֹב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ,
 שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהִתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה, כִּי אִם עַל-יְדֵי
 שִׁיתְנוּצֵץ לוֹ אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּדִּי שִׁיתְעוֹרֵר לְשׁוֹב,
 וְאִי אֶפְשָׁר לְהִזְרִיחַ לוֹ מֵאוּרוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי אִם כְּשִׁישׁוּב
 בְּתִשׁוּבָה, כִּי "כָּל זֶר לֹא יֹאכַל קֶדֶשׁ", וְאִם-כֵּן מֵהֵיכָן
 הַהֲתַחֲלָה, וְלִפְעָמִים כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְרַחֵם עָלָיו
 וּמִזְרִיחַ לוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ לְתוֹךְ עֵמֶק חֲשָׁכוֹת שְׁלוֹ
 וְלִנְפִילָתוֹ הַגְּדוֹלָה, כִּדִּי לְעוֹרְרוֹ בְּתִשׁוּבָה, הוּא אֵינוֹ
 יְכוּל לְקַבֵּל הָאוֹר הַזֶּה, כִּי לְפִי עֵצָם שְׁבִירָתוֹ לְשִׁבְרֵי
 שְׁבָרִים עַל-יְדֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים, הַכֹּל הוּא אֲצִלוֹ
 בְּחִינַת רַבּוּי אוֹר, וְעַל-כֵּן בְּאַמַּת מְזֻדְמָן עַל-פִּי-רַב
 שְׁמֵתְעוֹרֵר הָאָדָם בְּתִשׁוּבָה אֵיזָה זְמַן, וְאַחֲר־כֵּן נוֹפֵל
 מִזֶּה, וְכֵן יְזַדְמָן כַּמָּה פְּעָמִים.

וְזֶהוּ עֲנִינְךָ כָּל הַגְּלוּיֹת בְּכָל־לַיֹּת יִשְׂרָאֵל, שְׁכַשְׁבָּאוֹ
לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל נָפְלוּ יוֹתֵר, מִחֲמַת שְׁלֹא נִזְהָרוּ
לְהִתְקַדֵּשׁ בְּיוֹתֵר כְּרָאוּי לְפִי קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי
בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ בְּיַדֵּי צְרִיכִים לְהִזְהָר לְהִיּוֹת בְּנִקְיֹת
וּבְטָהֳרָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וּמִחֲמַת שְׁלֹא נִזְהָרוּ בְּזֶה, עַל-
כֵּן הָיָה אֲצִלָּם שֵׁם הַכֹּל בְּבַחֲיִנַת רַבּוּי אֹר, שְׁעַל-יְדֵי-
זֶה עָקַר שְׁבִירַת כְּלִים, שְׁמִשָּׁם הַתְּגַבְרוּת הַסְטֵרָא
אַחֲרָא, עַל-כֵּן חָטְאוּ שֵׁם יוֹתֵר, עַד אֲשֶׁר "מִפְּנֵי
חָטְאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ" זֶה כִּמָּה פְּעָמִים, אֲבָל אֶף-
עַל-פִּי-כֵן (תְּהִלִּים קיח, טז): "יִמִּין ה' רוּמָה", וְכֵן (שֵׁם
צב, ט): "וְאַתָּה מָרוֹם לְעֵלָם ה'", וּפִרְשׁ רַש"י: לְעוֹלָם
יָדָךְ עַל הָעֲלִיוֹנָה, כִּי אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּכָל הַגְּאֻלוֹת
הָרֵאשׁוֹנוֹת שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, תִּקְנּוּ בְּכָל
פְּעַם תִּקְוִינִים הַרְבֵּה, וְנִשְׁאַרוּ רְשִׁימוֹת הַרְבֵּה, כְּדִי
שְׁיִהְיֶה כַּח לְתַקֵּן כְּלִים לְקַבֵּל אֹר הַשְּׁגַת אֱלֹקוֹתוֹ
יְתַבְרֵךְ, כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁאַחַר-כֵּן כְּשֶׁחָטְאוּ, נִתְקַלְקְלוּ
יוֹתֵר כָּל הַתִּקְוִינִים שֶׁתִּקְנּוּ מִקֶּדֶם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
נִשְׁאַר מֵהֶם רְשִׁימוֹת הַרְבֵּה, וְאֲשֶׁר בְּכַח הַזֶּה אָנוּ
חַיִּים בְּגָלוֹת, וַיֵּשׁ לָנוּ כַּח לְקַבֵּל אִיזוֹ הַתְּנוּצָצוֹת
מִיַּדֵּי אֱלֹקוֹתוֹ יְתַבְרֵךְ וְאַמוֹנְתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְכִמוֹ-כֵן

הוא בכל אדם ובכל זמן, שאף-על-פי שמתחיל
 פעמים הרבה אין מספר בעבודת השם יתברך,
 ונופל בכל פעם, אפלו אם נפילתו גדולה מאד,
 רחמנא לצלן, אפלו אם נופל, חס ושלום, לעברות
 מממש, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן כל מה שהתחיל
 איזו התחלה בכל פעם, אינה נאבדת לעולם, כי
 אף-על-פי שבשעת הנפילה נתקלקל הכל, אף-על-
 פי-כן נשאר תמיד רשימה מכל עבודה ועבודה
 ומכל התחלה והתחלה, ואלו הרשימות הם תקונים
 נפלאים, והם נצרכים ומכרחים מאד אל בנן
 הקדשה שצריכין להקים, כי אנחנו צריכין עכשו
 שיבא משיח צדקנו, שתהיה גאלה שלמה שאין
 אחריה גלות, וצריכין להקים בנן הקדשה, בנן
 שלם בדרך נפלא, שלא יהרס לעולם, וצריכים לאסוף
 כל נדחי ישראל ולקבצם יחד בקדשה שנית, ולא
 ישאר שום נצוץ ונשמה נדחת מבחוץ, כי הוא
 יתברך ברחמיו "חושב מחשבות לבל ידח ממנו
 נדח", על-כן צריכין לבנן זה פלים רבים לאין
 מספר, וצריכים להם פלי אמונות הרבה בלי שעור.
 וכמו ששמעתי פעם אחת מפני רבנו ז"ל, שאמר בזו

הַלְשׁוֹן: אֲנִי יְכוּל לַעֲשׂוֹת כְּלִים נִפְלְאִים, אָבֵל
הַחֲסָרוֹן, שְׂאֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת גַּם-כֵּן אֶת הַכְּלִי אֲמָנוֹת,
שְׁקוֹרִין (גִּיצִיִּיג); עַל-כֵּן עֲכָשׁוּ בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ
בְּעִקְבֹתָא דְמִשִּׁיחָא, שְׁהִסְטָרָא אַחְרָא הַתְּפִשְׁטָה
וְהַתְּגַבְרָה מְאֹד מְאֹד לְאַרְכָּה וּלְרַחֲבָה, מִחֲמַת שֶׁהִיא
רוֹאֶה שְׁעוֹד מְעַט מְעַט יָבֵא מְשִׁיחַ וְיוֹצִיא בְּלֻעָה
מִפִּיהָ, עַל-כֵּן כָּל מֵה שְׂאֲחָד מִיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה לְפַעֲמִים
אֵיזָה דְבָר שְׁבִקְדָשָׁה — הֵן לְמוֹד הַתּוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה
אוֹ צְדָקָה וּגְמִילוֹת חֶסֶד אוֹ שְׂאֵר מְצוּוֹת, הַכֹּל יִקָּר
מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא נִצְרָךְ מְאֹד מְאֹד
לְבַעַל הַשְּׂדֵה הָעוֹסֵק בְּתַקּוּנֵי הַשְּׂדֵה, שֶׁהוּא תַקּוּן כָּל
הַנְּשָׁמוֹת וְכָל הָעוֹלָמוֹת, כִּי כָּל דְבָר שְׁבִקְדָשָׁה גְדוֹל
אוֹ קָטָן, הַכֹּל נִצְרָךְ לוֹ מְאֹד לְבַנְיָן הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהוּא
עוֹסֵק לְבָנוֹת, וְעַל-כֵּן אֶף-עַל-פִּי שְׂוִיהָ הָאָדָם שֶׁעָשָׂה
הַדְּבָר שְׁבִקְדָשָׁה, אוֹ עָסַק כְּבָר קִצָּת בְּעַבּוֹדַת הַשֵּׁם
יָמִים אוֹ שָׁנִים, נִפְלֵ אַחֲרֵ-כֵן, אֲפֹלוֹ אִם נִפְּלָתוֹ
גְדוֹלָה מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְאֲפֹלוֹ אִם חָזַר וְנִתְעוֹרַר
לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְחָזַר וְנִפְּלָ, וְכֵן הָיָה כְּמָה
פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, אֲפֹלוֹ אִם יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה,
אֶף-עַל-פִּי-כֵן תִּדַע וְתִאֲמִין בְּאַמוּנָה שְׁלָמָה, שְׂאֵין

שום דבור וְלֹא שׁוּם עֲבוּדָה קָלָה נְאֻכְדִים לְעוֹלָם,
 וְאַפְלוּ הִתְעוֹרְרוּת בְּעֵלְמָא וּמַחֲשָׁבָה טוֹבָה אֵינָה
 נְאֻכְדַת לְעוֹלָם, וְכִמּוֹ שְׁפָתוֹב בִּזְהַר הַקְּדוּשׁ: לִית
 רְעוּתָא טָבָא דְאִתְאַבִּיד וְכוּ', כִּי תַכְף כְּשִׁנְתְּעוֹרֵר
 בְּאִיזוּ הִתְעוֹרְרוּת בְּעֵלְמָא, מְכַל שְׁכַן כְּשִׁעוּשָׁה אִיזוּ
 עֲבוּדָה דְקֻדְשָׁה, תַכְף חוּטֵף אוֹתוֹ הַצְדִיק הָאֵמֶת
 שְׁבְכָל דוֹר הָעוֹסֵק בְּתַקוּן הַשְּׁדָה, הוּא חוּטֵף אוֹתוֹ
 וּמְכַנִּים אוֹתוֹ לְמָקוֹם שְׁמְכַנִּים, לְצַרְף הַבְּנִין הַנִּפְלָא
 וְהַנּוֹרָא שֶׁהוּא עוֹסֵק לְבָנוֹת, לְהַכְנִים לְשֵׁם כָּל
 הַנְּדָחִים שְׁפְעוֹלָם, וְלֹא יִשְׁאַר אֶחָד מֵהֶם בַּחוּץ,
 וְכִמּוֹכֵן מַדְבְּרֵי רַבְּנוֹ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן
 ח') בְּעַנְיַן רַבּוּי בְּתִים הַנִּפְלָאִים שְׁנִתּוֹסְפִין בְּלֵי שְׁעוֹר,
 כְּשִׁנְתּוֹסֵף שְׁכַן אֶחָד לְדַבֵּר שְׁבִקְדֻשָּׁה, עֵינֵן שֵׁם עַל
 הַפְּסוּק (יִשְׁעֵיהֶם לֵג, כד): "וְבַל יֹאמֶר שְׁכַן חֲלִיתִי" וְגו',
 וּמּוֹכֵן וּמְבַאֵר שֵׁם שְׁכֵשֵׁישׁ לְמַשָּׁל עֲשָׂרִים אֲנָשִׁים
 הָעוֹסְקִים בְּתַפְלָה, כְּשִׁבָּא וְנִתּוֹסֵף לָהֶם עוֹד אֶחָד, אֲזִי
 נִתְרַבֵּין הַבְּתִים שֶׁל הַתַּפְלָה בְּלֵי שְׁעוֹר, כִּי
 כְּשִׁנְתּוֹסֶפֶת אוֹת אַחַת עַל צְרוּף שֶׁל עֲשָׂרִים אוֹתִיּוֹת,
 אֲזִי נִצְטָרְפוֹת כָּל הָאוֹתִיּוֹת אֶלְפֵי אֶלְפֵי וְרַבֵּי רַבְבוֹת
 פְּעָמִים, מֵה שְׁאִין הִפָּה יְכוֹל לְדַבֵּר וְהֵלֵב לְחֻשָׁב.

וּרְבִנּוּ ו' ל' דְּקָדֵק וְקָרָא הַנְּתוּסָף בְּשֵׁם 'שָׁכֵן', וְכִמְרָמֵז
 בְּפָסוּק: "וּבַל יֹאמֶר שָׁכֵן חָלִיתִי", 'שָׁכֵן' דִּיקָא, כְּמוֹ
 מִי שֶׁדָּר בְּשִׁכְנוֹת אֶצֶל אֵיזָה בַעַל-הַבַּיִת, שֶׁהוּא רַק
 לְפִי שְׁעָה, וְאַחֲר־כֵּן בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן יוֹצֵא מִשָּׁם, כְּמוֹ-
 כֵּן כְּשֶׁנְּתוּסָף אָדָם אֶל הַקְּדוּשָׁה, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא
 בְּבַחֲיַנַּת שְׁכָנוֹת, שְׂאִינוּ נִקְבָּע עִמָּהֶם בְּקָבִיעוּת, אֶף-
 עַל-פִּי-כֵן עַל-יְדֵי שָׁכֵן בְּעֵלְמָא לְדָבָר שֶׁבְּקְדוּשָׁה
 שֶׁהוּא רַק לְפִי שְׁעָה, נְתוּסָפִין גַּם-כֵּן הַבָּתִּים שֶׁל
 הַתְּפִלָּה בְּלִי שְׁעוֹר וְעֶרְךָ וּמִסְפָּר כְּמַבְאָר שָׁם, וְנִעְשָׂה
 עַל יְדוֹ שְׁעִשׂוּעִים גְּדוּלִים לְמַעְלָה בְּלִי שְׁעוֹר, אֶף-
 עַל-פִּי שְׂאֲחֲר־כֵּן נִתְרַחַק כְּמוֹ הַשָּׁכֵן. וְכֵן רוֹאִין
 בְּחֹוֶשׁ לְמִשָּׁל כְּשֵׁי שֶׁתְּשַׁע אַנְשִׁים, וְצָרִיכִין לוֹמַר
 דָּבָר שֶׁבְּקְדוּשָׁה, "קְדִישׁ" אוֹ "קְדוּשָׁה", אֲפִלוּ אִם כָּלֵם
 צְדִיקִים גְּדוּלִים, אֵינָם יְכוּלִים לוֹמַר הַקְּדוּשָׁה
 בְּתִשְׁעָה, וְכִשְׁבָּא אֶצְלָם אַחַד, אֲפִלוּ הַפְּחוֹת
 שֶׁבְּפְחוֹתִים מִן הַשּׁוּק לְפִי שְׁעָה, וּמְצָרְפִים אוֹתוֹ
 לְמַנְיָן, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כְּמָה שְׁעִשׂוּעִים גָּרָם לְהֵשֵׁם
 יִתְבָּרֵךְ, כִּי כָּל הַקְּדוּשָׁה נִגְמָרָה עַל יְדוֹ, וְאֲפִלוּ אִם הָיָה
 שָׁם מַנְיָן בְּלִעְדָּיו, וְאֲפִלוּ אִם הָיוּ שָׁם כְּמָה מַנְיָנִים,
 אֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל מָה שֶׁנְּתוּסָף נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל,

נְתוּסָף קִדְשָׁתוֹ וְכִבּוּדוֹ יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי "בָּרַב
 עִם הַדָּרַת מְלֶךְ" (מְשָׁלֵי יוֹד, כח), עַל-כֵּן תִּכְף כְּשֶׁנֶּצְטָרַף
 עוֹד אֶחָד, נִתְרַבֵּית הַקִּדְשָׁה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֲדוּרְבָה כָּל
 מֵה שְׁמֵת־חֲבָרִין יוֹתֵר אֲנָשִׁים בְּקִדְשָׁה, כְּשֶׁנִּתְוּסָף
 עֲלֵיהֶם עוֹד אֶחָד נַעֲשֶׂה עַל יְדוֹ תְּקוּנִים וּבְנִינִים
 נִפְלְאִים הַרְבֵּה הַרְבֵּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַבֵּי
 רַבּוֹת בְּלֵי שְׁעוֹר, כַּמּוּבָן הֵיטֵב בַּתּוֹרָה הַנִּלְבָּנִין בְּעִנְיָן
 שֶׁלֹּשׁ אַבְנִים בּוֹנוֹת שִׁשָּׁה בָּתִּים וְכוּ' חָמֵשׁ מֵאָה
 וְעֶשְׂרִים, שֵׁשׁ שְׁבַע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וְכוּ' וְכוּ', מֵה
 שְׂאִין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לְחַשֵּׁב, נִמְצָא שְׁכָל מֵה
 שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה אִיזוֹ עֲבֹדָה בְּעֵלְמָא בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 אֶף-עַל-פִּי שְׂאֵחֶר-כֶּף עוֹשֶׂה מֵה שְׁעוֹשֶׂה, חֵס
 וְשְׁלוֹם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן זֹאת הָעֲבֹדָה אֵינָה נֶאֱבָדֶת
 לְעוֹלָם, וְכִבָּר נֶצְטָרְפָה עַל הַבְּנִין הַנִּפְלְאִים וְגִרְמָה תִּקּוּן
 לְבִנְיָן הַקִּדְשָׁה, וְנִתְרַבּוּ כַּמָּה אֲלֵפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת
 בָּתִּים עַל יְדֵהָ, וְאִם יִחְזַק אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל פַּעַם כָּל יְמֵי
 חַיָּו לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מִחֻדָּשׁ, אֲפֹלוֹ אִם יַעֲבֹר עָלָיו
 מֵה שְׂיַעֲבֹר, אֲזִי סוּף כָּל סוּף יִתְקַבְּצוּ כָּל אֵלוֹ
 הַתְּקוּנִים שְׁגָרָם בְּכָל עֲבֹדָה וּבְכָל הַתְּחִלָּה, וְכֻלָּם
 יִתְקַבְּצוּ לְעִזְרָתוֹ לְחֻזְקוֹ וּלְאַמְצוֹ לְשׁוּב לַהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ

בְּאֵמֶת, וְ"אִם רִאשִׁיתוֹ מִצְעַר אַחֲרֵיתוֹ יִשָּׂא מְאֹד" (עין איוב ח, ז), וְאִז יִרְאֶה מֶה שֶׁפֶּעַל עַל-יָדַי כָּל עֲבֹדָה שֶׁבְקֹדֶשׁהּ, שְׂאִין דְּבַר נֶאֱבָד לְעוֹלָם, וְכֵן הוּא בְּכָל־לִיּוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל הַתְּקוּנִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יָדַי הַגְּאֻלוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, אֶף-עַל-פִּי שֶׁאַחֲרֶיךָ נִתְקַלְקְלוּ בַחֲטָאֵינוּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן נִשְׂאָרוּ מֵהֶם רְשִׁימוֹת נִפְלְאוֹת, וּמְשִׁיחַ צְדִיקְנוּ מִשְׁתַּמֵּשׂ עִמָּהֶם לְצַרְךָ הַבְּנִין הָאֲחֵרוֹן שֶׁעוֹסֵק לְבָנוֹת, שֶׁכָּל־מְכַרְחִים לוֹ, וְכִשְׂיִגְמַר בְּנֵינוּ וְיָבֵא וְיִגְאֲלֵנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אִז יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לְבָנוּ מִגְדֹּל הַתְּקוּנִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל-יָדַי כָּל גְּאֻלָּה וְגְאֻלָּה, וְעַל-יָדַי כָּל עֲבֹדָה בְּכָל־לִיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת, כָּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה ב, ב): "זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת כָּל־וְלוֹתֶיךָ לְכֹתֶךָ אַחֲרֵי בַמְּדָבָר" וְגו', וְכָתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד): "תְּבוֹאֵי תְּשׁוּרֵי מְרֵאֵשׁ אֲמַנָּה מְרֵאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֻנוֹת אֲרִיּוֹת מִהֲרָרֵי נְמָרִים", שֶׁפְּרוּשָׁם שֶׁבְּסוּף יִזְכֹּר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַזְכִּיּוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מִן הַהִתְחַלָּה, שֶׁהִלְכְּנוּ אַחֲרָיו בַּמְּדָבָר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה, וְעִבְרָנוּ בְּמַעֲוֹנוֹת אֲרִיּוֹת בְּהֲרָרֵי נְמָרִים וְכו', נִמְצָא שֶׁאַף-עַל-פִּי שֶׁאַחֲרֶיךָ עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל מֶה שֶׁעָשׂוּ, עַד

שֶׁנֶחָרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּעוֹנוֹתֵיהֶם, וְגָלוּ מֵאֶרֶץ וְלֹא הוֹעִילוּ לָהֶם כָּל הַזְכִּיּוֹת הָאֵלֶּה, מֵאַחַר שֶׁמֶרְחַקָם בְּגִלְיֹת כְּאֵלֶּה בְּצָרוֹת כְּאֵלֶּה שֶׁעָבְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל בְּלִי שְׁעוֹר, רַחֲמָנָא לְצַלָן. וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה מ, כז): "לָמָּה תֹאמַר יַעֲקֹב וּתְדַבֵּר יִשְׂרָאֵל נִסְתָּרָה דְרָכֵי מֵה' וּמֵאֲלֹקֵי מִשְׁפָּטֵי יַעֲבֹר", וְכִתִּיב (תְּהִלִּים מד): "אֲף זָנַחַת וַתִּכְלִימְנוּ וְגו'", וְכִתִּיב (יִשְׁעִיָּה מט, יד): "וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזַבְנִי ה' וְאֲדַנִּי שָׁכַחְנִי"; אֲבָל בְּאַמַּת אֵינוֹ כֵּן, וְכִמּוֹ שֶׁמַּסִּים הַפְּסוּק (שָׁם א): "הַתְּשַׁכַּח אֲשֶׁה עוֹלָה" וְגו', "גַּם אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה וְאֲנֹכִי לֹא אֲשַׁכַּחךְ", הֵינּוּ שְׁסוּף כָּל סוּף, נָשׁוּב לְהֵשֵׁם יְתַבְרַךְ בְּאַמַּת, וְכָל הַמַּעֲשִׂים הָרְעִים שֶׁלָנוּ יִשְׁכַּח הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ, אֲבָל כָּל הַמַּעֲשִׂים הַטוֹבִים, כָּל תְּנוּעָה וַתְּנוּעָה טוֹבָה — לֹא יִשְׁכַּח הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ, בְּחִינַת "גַּם אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה וְאֲנֹכִי לֹא אֲשַׁכַּחךְ" וְדַרְשׁוּ חַז"ל (בְּרֻכּוֹת לד:), שֶׁמַּעֲשֵׂה הַעֲגָל שֶׁאָמְרוּ "אֵלֶּה אֵלֶּהיךָ" וְגו', יִשְׁכַּח הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ, אֲבָל זְכוֹת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, שֶׁקִּבְּלוּ אֱלֻקוֹתוֹ יְתַבְרַךְ עֲלֵיהֶם, בְּחִינַת "אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ", זֶה לֹא יִשְׁכַּח הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ לְעוֹלָם, וְכֵן הוּא בְּפִרְטוּיּוֹת בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, שֶׁאֵף-עַל-פִּי שְׁעוֹבֵר עָלָיו מֵה

שְׁעוּבָר, וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ אֵין מוֹעִיל כָּלֵל, חֶסֶם וְשִׁלּוּם,
 מַה שֶׁהִתְחִיל לְפַעֲמִים מְעַט בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, מֵאַחַר
 שְׁרוּאָה שְׁרַחֲוֹק כָּל-כָּף, אַף-עַל-פִּי-כֵן בְּסוּף יִרְאֶה
 מַה שֶׁפָּעַל בְּתַחֲלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ח):
 "תְּבוֹאֵי תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה" וְכַנ"ל; עַל-כֵּן צָרִיכִין
 לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיָּיו לְהִתְחִיל בְּכָל פְּעַם
 מִחֻדָּשׁ, "כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה'" (אֵיכָה ג, לא), וְלִית
 רְעוּתָא טָבָא דְאִיתְאַבִּיד, וְכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ עַל
 הַפְּסוּק (תְּהִלִּים פט, י): "בְּשׂוֹא גָלִיו אֲתָה תִּשְׁבַּחֶם",
 שְׁכַל מַה שֶׁהָאָדָם מְנַשֵּׂא עֲצָמוֹ בְּכָל פְּעַם לְהַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ, אַף-עַל-פִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹלָה בְּיָדוֹ, חֶסֶם וְשִׁלּוּם,
 לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי נוֹפֵל אַחֲרֵי-כֵן, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, אַף-עַל-פִּי-כֵן זֶה בְּעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא מִתְחַזֵּק
 וּמְגַבִּיָּה וּמְנַשֵּׂא עֲצָמוֹ בְּכָל פְּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, זֶהוּ
 שְׁבַחָא דִּילִיָּה וַיִּקְרָא דִּילִיָּה.

וְהַעֲקָר צָרִיף כָּל בְּעַל תְּשׁוּבָה לִידַע, אֲשֶׁר עָקַר
 הַתְּקִנָּה לְצִאת מִכָּל הָרַע וְהַחֲשָׁף שְׁנֵלְכָד בּוֹ כָּל אֶחָד
 כְּפִי טְעוּתוֹ וְכְפִי יִצְרוֹ הָרַע הַבוֹעֵר בּוֹ, כָּל אֶחָד כְּפִי
 לְכַלּוֹף מְעַשְׂיוֹ וּמְחַשְׁבוֹתָיו הַמְּגַנְיִים, כָּל אֶחָד כְּפִי

שִׁירָד וְנִפְל וְכוּ', שִׁירְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרְךָ
בְּלִשׁוֹן שִׁירְגִיל בָּהּ, וַיִּסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל לְבוֹ
וְכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּפִרְטֵי פִרְטִיּוֹת, כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר
אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, וַיִּבְקֹשׁ וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ שִׁימְחֵל
לוֹ, וַיּוֹצִיאוֹ מִהַחֶשֶׁךְ וְהַבּוֹץ שֶׁנִּפְל לְשָׁם, כָּל אֶחָד כְּפִי
עֲנִינוֹ, כִּי מַעֲלַת הַתְּפִלָּה וְהַשִּׁיחָה וְהַצְּעָקָה בֵּינוֹ לְבֵין
קוֹנוֹ, זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וְלִסְפֹּר כָּלֵל, עַד שֶׁאָמְרוּ
חַז"ל (יומא פו:): אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמְרִי בְּמַעֲרָבָא
מִשְׁמִיָּה דְרַבָּה בַר מְרִי, בָּא וּרְאָה שְׁלֵא כְּמִדַּת
הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא מִדַּת בְּשָׂר וָדָם, מִדַּת בְּשָׂר וָדָם,
מִקְנִיט אֶת חֲבֵרוֹ בְּדָבָרִים — סָפַק מִתְּפִיִּס הַיְמָנוֹ
סָפַק אֵינן מִתְּפִיִּס הַיְמָנוֹ, וְאִם תֹּאמַר מִתְּפִיִּס הַיְמָנוֹ
— סָפַק מִתְּפִיִּס בְּדָבָרִים סָפַק אֵינן מִתְּפִיִּס בְּדָבָרִים,
אָבַל הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא אָדָם עוֹבֵר עֲבָרָה בְּסִתְרָה,
מִתְּפִיִּס מִמָּנוֹ בְּדָבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וְקַח טוֹב",
וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּעֲלָה עָלָיו הַכֶּתוּב כְּאִלּוֹ הַקְּרִיב
פָּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וַיִּנְשָׁלְמָה פָּרִים שְׁפָתֵינוּ", וְעֵינַן
בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים (פִּרְשֵׁת בְּחֻקְתֵי כו, מ): "וְהִתְוַדּוּ אֶת
עוֹנָם וְאֶת עוֹן אֲבוֹתָם" — לְצַד הַתְּשׁוּבָה הֵם
הַדְּבָרִים, שֶׁמִּיד שֶׁהֵם מִתְוַדִּים עַל עוֹנוֹתֵיהֶם, מִיַּד

אָנִי חוֹזֵר וּמְרַחֵם עָלֵיהֶם, שְׁנֵאֲמַר (ויקרא כו, מ):
 "וְהִתְנַדְּדוּ אֶת עֵוֹנָם וְאֶת עֶוְן אֲבוֹתָם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר
 מָעֵלוּ בִי"; וְעַיִן בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (פְּרָשַׁת בְּלָק כ, יג), שְׂאִין
 עוֹמֵד מִפְּנֵי הַפְּרָעָנוּת אֲלֵא תְּשׁוּבָה, שְׁכַל מִי שְׁחוּטָא
 וְאוֹמֵר חֲטָאתִי, אֵין רְשׁוּת לְמַלְאָךְ לַגַּע בּוֹ; וְעַיִן
 בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (בְּרֵאשִׁית נו): ר' חֲזַקְיָה אָמַר, כָּל מֵאן
 דְּאוּדֵי עַל חֲטָאֵיהּ, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂבִיק לֵיהּ
 וּמְחִיל עַל חוּבֵיהּ; וְעַיִן בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (בא מא.): מֵאן
 דְּאֲשְׁתַּעֵי וּמְפָרַט חֲטָאוֹי עַל כָּל מַה דְּעָבִיד וְכוּ', וְכִיּוֹן
 דְּאֲקָדִים בַּר נֶשׁ וּמְפָרִיט חֲטָאוֹי כָּל חַד וְחַד, לֹא
 אֲשְׁאִיר פְּטָרָא דְּפוּמָא לְהַהוּא מְקַטְרָגָא, וְלֹא יָכִיל
 לְמַתְבַּע עָלֵיהּ דִּינָא; וְעַיִן בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (ויקרא כ'):
 פָּתַח ר' חֲזַיָא וְאָמַר (תְּהִלִּים לב, ה): "חֲטָאתִי אוֹדִיעֶךָ"
 וְגו', מְכַאן אוּלְפִינָא דְּכָל בַּר נֶשׁ דְּמְכַסֵּי חֲטָאוֹי וְלֹא
 מְפָרַשׁ לוֹן קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא וְיִתְבַּע עָלֵיהּ רַחֲמֵי
 לֹא יְהִבִין לֵיהּ לְמַפְתַּח פְּתִיחָא דְּתְּשׁוּבָה בְּגִין דְּאִיהּ
 אַכְסִיף מִינֵיהּ וְאִי אִיהּ פָּרִישׁ לוֹן קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיִּים עָלֵיהּ וְיִגְבְּרוֹן רַחֲמֵי עַל
 דִּינָא, וְכָל שְׂכַן אִי אִיהּ בְּכִי דְּהָא כָּל פְּתִיחִין סְתִימִין
 אִיהּ פְּתַח, וְאֲתַקְבֵּל צְלוֹתֶיהּ וְעַל דָּא פְּרִישׁוּ דְּחֲטָאוֹי

יְקָרָא הוּא דְמִלְכָּא לְאַגְבָּרָא רַחֲמֵי עַל דִּינָא.

כִּי כְּשֶׁאָדָם נִתְרַחַק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, חֵס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שָׁכֵן שְׁנוּפֵל לְתַאֲוֹת רָעוֹת וְעֵבְרוֹת, רַחֲמָנָא לְצֻלָן, אָזִי הוּא בְּחִינַת (יְרֻמְיָה לֵא, יד): "רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ" וְכוּ', כִּי הַשְׂכִּינָה שֶׁהִיא קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת רַחֵל כִּידוּעַ, וְאָזִי הוּא בְּבִחִינַת "כְּרַחֵל לְפָנַי גּוֹזְזִיָּה נְאֻלְמָה", כִּי הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא גּוֹזְזִין אוֹתָהּ, וְנוֹטְלִין מִמֶּנָּה כְּבִיכּוֹל הוֹדָה וְתַפְאֲרָתָהּ, וְהִיא נְאֻלְמָה בִּידֵיהֶם, וְאָז הִיא בְּחִינַת (בְּרֻכּוֹת ג.): שְׂכִינָה מָה אוֹמֶרֶת קִלְנִי מֵרֵאשִׁי וְכוּ', וְכִשְׁזָה הֶרְחֹק מְאֹד נִתְעוֹרֵר בְּעֵצָם רַחוּקוֹ, וְאֵינּוּ מֵיֵאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּשׁוֹם אִפֶּן וּבּוֹכָה וְצוֹעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד, זֶה בְּחִינַת (שָׁם): "קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים" כִּי קִדְשֵׁת נִפְשׁוֹ בּוֹכָה בְּמֵרִירוֹת גְּדוּלָה מְאֹד וּמֵאֲנָה לְהִנָּחֵם וְכוּ' כִּי אֵינְנוּ, כִּי רוּאָה שְׁזָה זְמַן רַב אֲשֶׁר הִיא רַחוּקָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כָּל-כָּף, אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן מֵאַחַר שֶׁהִיא מְחֻזְקַת אֶת עֲצָמָה עֲדִין לְצַעֵק וּלְבָכוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד, אָזִי נִתְעוֹרְרִין רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּמֵאִיר עָלֶיהָ הָאָרֶה וְהַתְּחֻזְקוֹת

מִלְמַעְלָה, בְּבַחֲיַנֵּת (שָׁם): "כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי קוֹלְךָ
 מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֹתֶיךָ, וַיֵּשׁ
 תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ"; וְכֹל זֶה מוֹדִיעַ לָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַק
 עַל-יְדֵי צַדִּיק הַדּוֹר הַגָּדוֹל בְּמַעְלָה מְאֹד, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת יֵשׁ שָׂכָר, הֵינּוּ שְׂמַאִיר בְּכֹל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל
 וּמוֹדִיעַ לָהּ, כִּי עֲדִין יֵשׁ שָׂכָר, כִּי אֵין שׁוֹם יְאוּשׁ
 בְּעוֹלָם, כִּי אֵין שׁוֹם דְּבוֹר וְלֹא שׁוֹם צְעָקָה נְאֻכְדָּת,
 אֲפֹלוּ צְעָקָה מְשֹׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת אֵינָה נְאֻכְדָּת לְעוֹלָם,
 וְאֲפֹלוּ כְּשֶׁהַתְּאוּוֹת וְהַמְּנִיעוֹת מִתְּגַבְּרוֹת עָלָיו
 וּמִתְּפַשְׁטוֹת לְפָנָיו מְאֹד, עַד שֶׁאֵינּוּ יְכוֹל לְצֹאת מֵהֶם,
 אַף-עַל-פִּי-כֵן גַּם אִז כְּשֶׁהוּא כּוֹסֵף וְחוֹמֵד בְּכֹל עֵת
 לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאֵינּוּ מְנִיחַ הָרָצוֹן וְהַפְּסוּפִין לְעוֹלָם,
 גַּם זֶה יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמִבְּאֵר בְּדַבְּרֵינוּ
 בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

וְצָרִיךְ לִידַע וְלַחֲקֹק הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּדַעְתּוֹ, כִּי
 כַּמָּה וְכַמָּה עֲתִים עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל —
 עֲתִים לְטוֹבָה עֲתִים לְרָעָה, חֵס וְשְׁלוֹם, שֶׁהֵם
 הָעֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה עֲתִים הָאֲמוּרִים בְּסֵפֶר קֹהֶלֶת,
 וּבָהֶם כְּלוּלִים כָּל הָעֲתִים הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד

וְאַחַד מִיּוֹם הַנִּלְדוֹ עַד יוֹם מוֹתוֹ, אֲשֶׁר עָלֵיהֶם הַתְּחִינָן
 דָּוִד: "בְּיָדְךָ עֲתוֹתַי הַצִּילֵנִי מִיַּד אוֹיְבֵי וּמִרוּד־פִּי", וְזֶה
 עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הַצְּדִיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה, הַמְלַמֵּד תּוֹרָה
 וְדַעַת לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ יִשְׁשָׁכָר, שְׂיוֹכֵל לְהָאִיר בְּכָל אֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל, שְׂיוֹכֵל לְהִתְחַזֵּק וּלְהַשְׁאִיר עַל עַמּוּדוֹ בְּכָל
 הַזְּמַנִּים וְהָעֵתִים הָעוֹבְרִים עָלָיו, בְּחִינַת (דְּבָרֵי-הַיָּמִים-א
 יב, לב): "וּמִבְּנֵי יִשְׁשָׁכָר יִדְעֵי בִּינָה לְעֵתִים לְדַעַת מֶה
 יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל", שְׂיִדַּע כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מֶה לַעֲשׂוֹת
 בְּכָל עֵת וָעֵת, אִיךָ לְהִתְחַזֵּק וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל
 עֵת וָעֵת כְּפִי הָעֵת וְהַזְּמַן — פַּעַם בְּתוֹרָה, פַּעַם
 בְּתַפְלָה, פַּעַם בְּצַדֻּקָה, פַּעַם בְּצַעֲקָה וְשׁוּעָה וּתְחִנָּה
 וּבִכָּיָה, פַּעַם בְּשִׂמְחָה וְחֻדוּוֹה, פַּעַם בְּדַבּוּר, פַּעַם
 בְּשִׂתְיָקָה. וַיֵּשׂ עֵת שְׂצָרִיכִין וּמְכַרְחִין לְבַטֵּל אֶת
 עַצְמוֹ דִּיקָא מִהַעֲבוּדָה, בְּבִחִינַת (מְנַחוֹת צט): בְּטוּלָה
 שֶׁל תּוֹרָה זֶהוּ קִיּוּמָה; כִּי יֵשׂ עֵת שְׂצָרִיכִין לְאָכֵל אוֹ
 לִישֵׁן בְּשִׁבִיל קִיּוּם הַגּוּף, אוֹ לְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם, כִּדִּי
 לְפַקֵּחַ דַּעַתוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַרְבֵּה, וְהַכֵּל כְּפִי הָעֵתִים
 הָעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, כִּי בְּהִכָּרַח שְׂיַעֲבֹר עַל הָאָדָם
 כְּפֶמָה וְכְפֶמָה מִיַּנִּי עֵתִים שׁוֹנִים, וְכֵן בְּדוֹד הַמְּלֶךְ
 כְּשֶׁנֶּסְתֵּלַק נֶאֱמַר (דְּבָרֵי-הַיָּמִים-א כט, ל): "וְהָעֵתִים אֲשֶׁר

עָבְרוּ עָלָיו וְעַל יִשְׂרָאֵל", וְהַצְדִּיק הַדּוֹר הַגָּמְתִי הוּא
הַמַּאִיר בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שְׂיַדַּע אֵיךְ לְחַזֵּק אֶת
עֲצָמוֹ בַּהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת וְעַתָּה.

וְצָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֶהוּבִי, אָחִי הַיְקָר, כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם
צָרִיךְ לַעֲמֹד בַּנְּסִיּוֹן לְבָלִי לַיִלְךְ אַחַר תְּאֻוֹתָיו בְּהִתְרַ
אוּ בְּאִסּוּר, חֵס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ-כֵן צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לַעֲמֹד
בַּנְּסִיּוֹן אִם כָּבֵר נִכְשָׁל, חֵס וְשָׁלוֹם, וְעָבַר עָלָיו מֵה
שֶׁעָבַר, לְבַל יִפֹּל עַל-יְדֵי-זֶה לְגַמְרִי, חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי
מֵה שֶׁנִּמְצְאִים הַרְבֵּה בְּנֵי-אָדָם שֶׁנוֹפְלִים בְּדַעְתָּם
וְאוֹמְרִים שְׂאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לַיִלְךְ בְּדַרְךְ הַיָּשָׁר עוֹד,
זֶהוּ רַק מַחֲמַת תְּאֻוֹתָם וַיִּצְרָם הֲרַע, שֶׁמִּבְקָשִׁים
תּוֹאֲנָה וְעֲלִילָה לְפָרֵשׁ מֵאַחֲרֵי הַמָּקוֹם, חֵס וְשָׁלוֹם,
כִּדִּי שְׂיֻכְלוּ לַיִלְךְ אַחַר תְּאֻוֹתֵיהֶם הָרָעוֹת, חֵס
וְשָׁלוֹם, כִּי הַתּוֹאֲנוֹת וְעֲלִילוֹת שֶׁהִבְעַל-דָּבָר מוֹצֵא
לְכָל אָדָם רַבּוֹ מִסְפּוֹר, וְלְכָל אֶחָד מוֹצֵא עֲלִילוֹת
מִיְחָדוֹת רַבּוֹת, עַל-יְדֵי חֶסְרוֹן פְּרֻנְסָה וּמְנִיעוֹת
הַמוֹנְעִים וְכוּ', אֵךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
נִפְשׁוּ מְרָה לוֹ מְאֹד עַל זֶה, כִּי יוֹדַע שְׂיִצְטָרֵךְ לְתַתּוֹ דִּין
וְחֶשְׁבוֹן, וְעַל-כֵּן מִתְגַּבֵּר בּוֹ הַטּוֹב בְּכָל פַּעַם

ומתעורר לשוב להשם יתברך, אף בשום דבר אינו מוצא לעצמו עלילה ופטור כל-כף, כמו על-ידי התחבולה הנ"ל של הבעל-דבר שמפילו בדעתו בכל פעם, ומראה לו כאלו אפסה תקנה, חס ושלום, כי רואה בעיניו שכבר חתר כמה פעמים לשוב להשם יתברך, ונפל אחרי-כן — כל אחד כפי מה שנפל, וכן היה כמה פעמים בלי מספר, ועל-כן הוא פטור כבר בעיני עצמו מלחתור עוד חתירות לשוב להשם יתברך, אבל באמת כל הרעיונות והמחשבות של נפילות כאלו, הם רק מעשי בעל-דבר, שמוצא לו עלילה לפרש אחרי המקום כנ"ל; כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל, וכל אדם צריך שיעבר עליו הרבה הרבה קדם שזוכה להכנס אל הקדשה, ומי לנו גדול מאדם הראשון שפרש מאשתו ושב בתשובה שלמה מאה ושלשים שנה, ודיקא בכל אלו המאה ושלשים שנה באו רוחות וחממו אותו, כמו שאמרו חז"ל (ערובין יח:), ובנדאי נחלשה דעתו מאד מזה בכל פעם, ובנדאי ארב עליו הבעל-דבר ורצה להפילו בדעתו לגמרי בכל פעם, אבל הוא התגבר כנגדו בכל עת ולא הניח דרכי תשובתו

שְׁעֶסֶק בָּהֶם, עַד שְׁזָכָה בְּסוּף הַמָּאָה וּשְׁלָשִׁים שָׁנָה
 לְהוֹלִיד אֶת שֵׁת שְׁמֵמֵנוּ הַשְּׁתַת הָעוֹלָם, וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ
 הָאֲבוֹת מִשֶּׁה וּמִשִּׁיחַ, וְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּעֶצְמוֹ הָיָה
 גַּם-כֵּן כָּל יָמָיו צָדִיק וְחָסִיד וְנִפְטָר בְּשֵׁם טוֹב,
 וְאֶף-עַל-פִּי שְׁעַדִּין צָרִיכִים לְתַקֵּן הַפְּגָם שְׁלוֹ בְּכָל
 דּוֹר וְדוֹר, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אִם לֹא הָיָה מִתְגַּבֵּר וּמִתְחַזֵּק
 בְּעֶצְמוֹ לְתַקֵּן מַה שְׁתַּקַּן, בְּוַדַּאי הָיָה קָשָׁה מְאֹד
 הַתְּקוּן בְּיוֹתֵר גַּם לְצָדִיקִים הַבָּאִים אַחֲרָיו, וְכִמוֹ-כֵן
 מִמָּשׁ בְּכָל אָדָם גַּם עֲכָשׁוּ, כִּי זֶהוּ עֵקֶר הַנְּסִיוֹן שְׁלוֹ,
 שְׁיַחֲזִק אֶת עֶצְמוֹ בְּכָל הַיְרִידוֹת שְׁבַע־עוֹלָם בְּכָל אֲשֶׁר
 יַעֲבֹר עָלָיו, וַיִּרְגֵּל אֶת עֶצְמוֹ בְּכָל יוֹם לְהַתְּחִיל
 מִחֻדָּשׁ, וַיִּדְמָה בְּדַעְתּוֹ כְּאִלוֹ נוֹלֵד הַיּוֹם, וְאִזּוֹ מַה
 שְׁיִזְכָּה לְתַקֵּן בְּעֶצְמוֹ עַל-יְדֵי תְּשׁוּבָתוֹ הַשְּׁלֵמָה בְּוַדַּאי
 מַה טוֹב, וּמַה שְּׁלֵא יִזְכָּה לְגַמֵּר הַתְּקוּן, יִהְיֶה בְּטוֹת
 בְּכַח וּבְזָכוֹת הַצָּדִיקִים הַקְּדוּשִׁים, שְׂיֵשׁ לָהֶם כַּח
 לְהַפְּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וּבְלִבְד שְׁלֵא יִתְיַאֵשׁ מְלַצְפוֹת
 לָהֶם בְּקוּוֹי אַחַר קוּוֹי, וּלְהַרְבּוֹת בְּצַעֲקָה וּבְקָשָׁה
 וְתַחֲנוּנִים לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, "כִּי עִם ה' הַחֲסֵד וְהַרְבֵּה
 עֲמוּ פְדוּת" וְכוּ' (תְּהִלִּים קל).

ואחר כל זאת, אחרי כל ההתחזקות הנזכרת
 לעיל, צריך לידע, כי לפעמים נופל האדם מחמת
 שנדמה לו שחבריו בני גילו טובים ממנו הרבה,
 ואף-על-פי שבודאי היא מדה טובה להיות שפל
 רוח בפני כל אדם, ולהחזיק את כל אדם טוב ממנו,
 אבל אם יפל בדעתו על-ידי-זה, חס ושלום, אין זו
 ענוה, אדרבה זו גדלות גדולה, שאין נאה לו שיעבד
 איזו עבודה להשם יתברך, ועדין הוא רחוק כל-כך,
 וחבריו כבר זכו למה שזכו; כי באמת אסור להרהר
 אחרי המקום, ומי יודע מאיזה מקום הוא ובאיזה
 מקום נמשך על-ידי מעשיו, כי אין אדם דומה
 לחברו כלל, וזה מה שאמרו חז"ל לענין ספירת
 העמר: "וספרתם לכם" (ויקרא כג, טו) — וספרתם
 לעצמכם, כי כל הבא לטהר את עצמו ולזכות לקבל
 עליו על תורה, שזה בחינת ספירת העמר, שהוא
 הכנה לקבלת תורה, צריך לספור הימים לעצמו
 דיקא, ואל יפיל אותו חברו כלל, חס ושלום, שזה
 (יחזקאל לג, כד): "אחד היתה אברהם", כמבאר (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק ב' בהתחלה), הינו שחשב תמיד שהוא רק
 אחד בעולם, ולא הסתפל על שום מונע ומעכב

ומבלבל, כי באמת כמו שיש כמה מניעות מתועים
 הרוצים למנעו בכמה הסתות ופתויים וליצנות וכו',
 או בהתגברות המחלקת שמרבין עליו, כמו-כן יש
 גם-כן לפעמים כמה מניעות וחלישות הדעת אפלו
 מחבריו ואוהביו הכשרים באמת, וכל זה אי אפשר
 לבאר היטב בכתב, רק המשפיל החפץ באמת בין
 מדעתו, כי כנגד כל מיני מניעות כאלו, צריכין לילך
 בדרך הנ"ל, בחינת (שם): "אחד הנה אברהם", ולא
 יסתפל על חברו כלל, כמו שכתוב: "וספרתם לכם"
 — לעצמכם, ולנהג בדרך התמימות, ולהיות
 בשמחה תמיד, אפלו בעניות ובדחקות גדולה, וגם
 אפלו אם עבודתו ותפלתו אינה בשלמות כלל,
 אף-על-פי-כן יהיה שמח בחלקו תמיד, ולא יסתפל
 על העולם כלל, שיש הרבה שיש להם פרנסה בשפע
 וגם בעבודת השם בתורה ותפלה נדמה לו שהם
 גדולים ממנו אלפי מדרגות, אף-על-פי שלא ראו
 מהם יגיעות כאלה, והוא התנגע כל-כף ולא זכה
 לזה, והוא בעניות ובשפלות גדולה בגשמיות
 וברוחניות, אף-על-פי-כן אל יפל בדעתו מזה כלל,
 ויהיה שמח בחלקו, ויחיה את עצמו בכל עת במה

שְׂיֹכֵל, וְכָל נִקְדָּה טוֹבָה שְׁמֵרוּיָח לְפַעֲמִים תְּהִיָּה יִקְרָה בְּעֵינָיו מְאֹד, וַיּוֹדֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר הִפְלִיא חֲסֵדוֹ עִמּוֹ לְזָכוֹת לְזֶה עַל-כָּל-פָּנִים, וּמָה אֲכַפֵּת לִי מִה שֶׁחֲבָרוּ גְדוֹל וְטוֹב מִמֶּנּוּ, (תְּהִלִּים קמ"ה, ט): "טוֹב ה' לְכָל", וְכַמוּבָא בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל הַתָּם (סְפָרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשָׂה מַחֲכֵם וְתָם), שֶׁהָיָה רָגִיל לְהַשִּׁיב עַל שֶׁשָּׂאֱלוּהוּ עַל כֵּן שֶׁחֲבָרוּ לּוֹקַח מִקַּח גְּדוֹל יוֹתֵר בְּעַד מְלֹאכְתּוֹ, וְהַשִּׁיב: מָה אֲכַפֵּת לִי בְּזֶה, זֶה מַעֲשָׂה שְׁלוֹ וְזֶה מַעֲשָׂה שְׁלִי, וְהוּא הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ וְשִׂמַּח מְאֹד בְּמְלֹאכְתּוֹ, אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּשִׁלְמוֹת הָרְאוּיָה, וְגַם בְּמַעַט הַרוּחַ שֶׁהָרוּיָח מִיָּד לְיַד אַחֲרֵי עֲמַל וַיִּגְיַעַה רַבָּה, וְלֹא הִסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים כָּלָל. וּבְשִׁלְמוֹת יְכוּלִים לְזָכוֹת לְהַגִּיעַ לְהַשְׁגָּה זוּ רַק עַל-יַדֵּי עֲבוּדַת הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת, לְהַרְגִיל עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיִּסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל לְבָבוֹ וְכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּפָרְטֵי פָרְטִיּוֹת, וַיְהִיָּה חֲזָק בְּעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזוּ עַד מְאֹד, וַיְהִיָּה עֲקָשָׁן גְּדוֹל עַל זֶה, כִּי עַל-פִּי-רַב עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם כַּמָּה מִיָּנִי צָרוֹת וּמְרִירוֹת, יְרִידוֹת וְקִטְנוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת מִפְּגְעֵי הַזְּמַן, כָּל אֶחָד

ואחד כפי ענינו, ובפרטי פרטיות מי שרוצה להרגיל עצמו לילך בדרך האמת, ולנתק עצמו מהבלי העולם הזה, עליו מתגבר ומתפשט ביותר המרירות והצרות וכו', מאחר שעד עכשו היה מרגל ברע, ועכשו כשזוכה שנתעורר בתשוקה עצומה אחריו יתברך, מתחיל לנתק עצמו מגריעות מעשיו וממחשבותיו המגנות, ואז מתגבר ומתפשט עצמו היצר הרע ביותר עליו, כי כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו (ספד נב.), ועל-כן אין שום עצה אחרת איך להנצל ממנו, כי אם על-ידי רבוי שיחה ותפלה אליו יתברך, ולהרבות לדבר עמו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה, ואף שיתפשטו גם על זה המונעים והמסתירים בכמה מיני קשיות וספקות וחלוקי עצות וכו'.

כי לכאורה קשה, מאחר שבאמת כל מה שהשם יתברך עושה עם האדם, הכל הוא לטובתו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ס:), שצריך האדם לומר כל מה דעבדין מן שמיא לטב עבדין, אם-כן למה צונו השם יתברך להתפלל על הצרה, רחמנא לצלן, הלא

כָּל הַיְסוּרִין וְהַצָּרוֹת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, הֵם טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת
 בְּאֵמֶת לְזָכוֹתוֹ עַל יָדָם לְחַיִּים נְצַחִיִּים? אִךְ בְּאֵמֶת
 בְּוֹדָאֵי מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה לְהָאָדָם הַכֹּל
 לְטוֹבָה, וְאִף־עַל־פִּי־כֵן הוּא צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל וּלְבַקֵּשׁ
 מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְצֵאת מִהַצָּרָה לְרוּחָהּ, כִּי עֵקֶר בְּרִיאַת
 הָעוֹלָם הָיָה בְּשִׁבִיל הָאָדָם הַבֶּעַל בְּחִירָה, הֵינּוּ
 שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם שִׂיְהִיָּה הַכֹּל נִמְסָר
 בְּיַד הָאָדָם, שֶׁהָאָדָם דִּיקָא יַעֲשֶׂה כְּלִים וְצְנוּרוֹת
 לְהַמְשִׁיךְ שְׁפָעוֹ וְחֶסְדוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַטָּה, וּבְלֹא תִקְוִי
 הַכְּלִים הַנַּעֲשִׂים עַל־יְדֵי הָאָדָם, אֵין שְׁפָע וְחֶסֶד יָכוֹל
 לִירֹד לְמַטָּה, כִּי אִם יֵרֵד הַחֶסֶד קִדְּם תִּקְוִי הַכְּלִים,
 יִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת רַבּוּי הַשָּׁמֶן הַגּוֹרֵם כַּבּוּי הַנֵּר, וְאִזִּי
 הַחֶסֶד נִתְהַפֵּף לְדִין קָשָׁה, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְעֵקֶר תִּקְוִן
 הַכְּלִים הוּא עַל־יְדֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, וְעֵקֶר עַל־יְדֵי
 תְּפִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב, ה): "וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה
 טָרָם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ" וְגו', "כִּי לֹא הִמָּטִיר ה'" וְגו'
 "וְאָדָם אֵין", וּפִרְשׁ רַש"י, שֶׁאָדָם אֵין לְהִתְפַּלֵּל וְכו',
 הֵינּוּ כַּנ"ל, וְעַל־כֵּן קִדְּם שְׁמִתְפַּלֵּל הָאָדָם בְּוֹדָאֵי הוּא
 טוֹבָה גְּדוּלָּה כָּל מַה שֶּׁבָּא עַל הָאָדָם אֶפְלוֹ יְסוּרִין,
 חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתוֹ, כִּי לְפִי מַעֲשָׂיו אֵין יָכוֹל

לִירֵד לוֹ שׁוֹם שְׁפַע וְחַיּוֹת, כִּי אִם הָיוּ מִשְׁפִּיעִין לוֹ
 רַק חֶסֶד בְּלֹא דִין כָּלֵל, הָיָה חֵס וְשְׁלוֹם, רַבּוּי אֹר
 שְׁמִזִּיק יוֹתֵר, עַל-כֵּן עָקַר הַתְּקוּן עַל-יַדֵּי הַתְּפִלָּה,
 וְעָקַר הַתְּפִלָּה הוּא הַמְתַקֵּת הַדִּינִים, שְׁעַל-יַדֵּי
 הַתְּפִלָּה הוּא מִמַּתִּיק הַדִּינִים וּמְתַקֵּן הַכֹּלִים שְׁיֻכַּל
 לְקַבֵּל שְׁפַע חֶסֶדוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִזּוֹ דִּיקָא יָכוֹל לְבַטֵּל
 הַיִּסּוּרִים, כִּי יוֹכֵל לְקַבֵּל חֶסֶדוֹ וְטוֹבָתוֹ יִתְבָּרֵךְ
 הַנְּצַחִית בְּלֹא הַיִּסּוּרִין, רַק עַל-יַדֵּי תְקוּנֵי הַכֹּלִים
 שְׁתַקֵּן עַל-יַדֵּי הַתְּפִלָּה, וְעַל-כֵּן עָקַר תְּקוּן הַתְּפִלָּה
 הוּא עַל-יַדֵּי שְׁמִסְתַּכְּלִין עַל הַתְּכֵלִית, וְכוּלְלִין כָּל
 הַתְּפִלָּה בְּאֶחָד שְׁשֵׁם כֵּלּוֹ טוֹב, כִּי בְּלֹא זֶה אֵין יְכוּלִין
 לְהַתְּפִלֵּל כָּלֵל, מִחֲמַת עֲנִין הַקְּשִׁיָּה שְׁהַקְּשׁוּ חַז"ל,
 וְכִי נוֹתְנִין לְשׁוֹטָה וּלְתִינוּק מֵהַ שְׁמִבְּקָשִׁין, לְמַשָּׁל
 כְּשֶׁאֶחָד יֵשׁ לוֹ עֲנִיּוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, אוֹ יִסּוּרֵי הַגּוֹף, חֵס
 וְשְׁלוֹם, וּמְתַפְּלֵל שְׁיִתֵּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ פְּרֻנְסָה
 וְעֲשִׂירוֹת וּבְרִיאֹת הַגּוֹף וְכוּ', הֲלֹא קָשָׁה אֵיךְ שִׁיךְ
 לְהַתְּפִלֵּל, וְאֵיךְ יִשְׁמַע הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ תְּפִלָּתוֹ לְתֵן לוֹ
 פְּרֻנְסָה וּבְרִיאֹת וְכִיּוֹצֵא, הֲלֹא כְּוֹנֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
 שְׁנוֹתֵן לוֹ עֲנִיּוֹת וְכַדּוּמָה הוּא רַק לְטוֹבָתוֹ, כְּדֵי לְמַרְק
 עֲוֹנוֹתָיו, שְׁהִיא טוֹבָה נְצַחִית, וְגַם אוֹלֵי כְּוֹנֵת הַשֵּׁם

יתברך מחמת שְׂיודע שָׁאם הָיָה לוֹ פְּרִנְסָה מְכַל שְׂכַן
 אִיזוֹ עֲשִׂירוֹת, יִקְלֶקֶל מְעַשְׂיוּ בְּיֹתֵר, כְּמוֹ שְׂרוֹאִין
 בְּחוֹשׁ כְּמָה מְקַלְקְלִים רַב הָעֲשִׂירִים מְעַשְׂיָהֶם,
 וְהַעֲשֶׂר שְׁמוֹר לָהֶם לְרַעְתּוֹ, אֲשֶׁר עַל זֶה הַתְּפִלָּא
 שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ, עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם (קִהְלֵת ה, יב): "יֵשׁ רָעָה"
 וְגו', "עֲשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעְלָיו לְרַעְתּוֹ", וְכִי יֵשׁ רָעָה
 גְּדוֹלָה מִזֹּאת כְּשֶׁנּוֹתְנִין לְאָדָם אִיזָה אֶלְפֵי מְטַבְּעוֹת
 לְשַׁחַק בָּהֶם בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר כְּהֶרֶף עֵין, וְאַחַר־כֵּן
 הַמְּמוֹן הוֹרֵג אוֹתוֹ וְעוֹקֵר אוֹתוֹ מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, חֵס
 וְשְׁלוֹם, וְכִמוֹ שְׂכַתוֹב בְּזֹהֵר הַקְּדוֹשׁ: חֲיִיכִית בְּהוֹן
 בְּעֵתְרָא בְּהֵאֵי עֲלָמָא וְלִבְתֵּר קְטִילֵת לְהוֹן רַחֲמָנָא
 לְצִלָּן; עַל־כֵּן עֵקֶר תְּקוּוֹן הַתְּפִלָּה הוּא עַל־יַדֵּי
 שְׂצָרִיכִין מִקְּדָם לְהַפְּלִל בְּאַחַד, וְלְהַסְתַּפֵּל רַק עַל
 הַתְּכִלִּית, וְלִידַע וְלְהֶאֱמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, וְאִזּוֹ דִּיקָא
 יְכוּלִין לְהַתְּפִלֵּל אַחַר־כֵּן עַל כָּל מָה שְׂצָרִין, כִּי אִזּוֹ
 יְכוּל לְהַמְשִׁיךְ תְּקוּוֹנִים מֵאוֹר הָרְשִׁימוֹ שֶׁל הַבְּטוּל,
 שְׂעַל־יַדֵּי־זֶה יְהִיוּ נַעֲשִׂים הַכְּלִים לְהַמְשִׁיךְ בְּתוֹכָם רַב
 שְׂפָעוֹ וְחֶסֶדוֹ, שְׂעַל־יַדֵּי־זֶה יְכוּל לְקַבֵּל פְּרִנְסָה
 וְעֲשִׂירוֹת וּבְרִיאוֹת וּבְנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי וְכוּ', וְהַכֹּל יְהִי
 לְטוֹבָה, מֵאַחַר שְׂכַבֵּר תְּקַן כְּלִים כְּרָאוּי לְקַבֵּל בָּהֶם

שֶׁפַע הַחֶסֶד, וְזֶהוּ בְּעֶצְמוֹ הָעֲנִין הַמְּבֹאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ
 ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סה), שְׁאַחֲר־כֶּף
 כְּשֶׁשָׁבִין מִהַבְּטוּל מְכַבִּין צְמֵאוֹן הַנֶּפֶשׁ מֵהִיסוּרִים
 עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁמַקְבְּלִים מִהֶרְשִׁימוּ בְּמִבְּאֵר שָׁם, כִּי
 כָּל הַתּוֹרָה שְׁמַקְבְּלִין וּמְשִׁיכִין מִשָּׁם מִהֶרְשִׁימוּ שֶׁל
 הַבְּטוּל צְרִיכִין לְהַמְשִׁיכָה עַל-יְדֵי תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים,
 וְכַמְּבֹאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק א', סימנים: ח, כ), וְכֵן מוֹכֵן בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ
 ז"ל (שם, סימן סה), שְׁמַדְבֵּר שָׁם, שְׁצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
 אֶחָד מִכָּל הַתְּפִלָּה, עַל-יְדֵי הַהֶסְתַּכְלוּת עַל הַתְּכָלִית,
 וְאַחֲר־כֶּף מְסִיִּם שְׁעַל-יְדֵי הַהֶסְתַּכְלוּת עַל הַתְּכָלִית
 מְשִׁיכִין תּוֹרָה מִהֶרְשִׁימוּ, אִךְ בְּאַמַּת הַכָּל אֶחָד, כִּי
 הַתּוֹרָה וְתְּפִלָּה תְּלוּיּוֹת זוּ בְּזוּ, כִּי הָאֵרֶת הַזְּרִיחַת
 הֶרְשִׁימוּ הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה שֶׁנִּשְׁאַרְתָּ מִהַבְּטוּל,
 צְרִיכִין תְּחִלָּה לְהַמְשִׁיכָה עַל עֶצְמוֹ וּלְקַשְׂרָה בְּגוּפוֹ
 הַיָּטֵב, עַל-יְדֵי תְּפִלָּה שֶׁהִיא שֶׁרֶשׁ וּמְקוֹר הַמַּעֲיָן
 הַנִּמְשָׁךְ מִהֶרְשִׁימוּ, וְאַחֲר־כֶּף מִתְּפִשֵּׁט הַמַּעֲיָן וְנִעְשָׂה
 מִזֶּה חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה מְקַרֵּר וּמְבִטֵּל
 הִיסוּרִין, כִּי עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַתּוֹרָה נַעֲשִׂים כָּלִים,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יוּכַל לְקַבֵּל שֶׁפַע חֶסֶד לְטוֹבָה לְחַיִּים

נצחיים ולא לרעה ולמות מיתת עולם, חס ושלום, על-ידי-זה, ועל-כן באמת אין אדם יודע איך להתפלל, כי אם צדיקי הדור האמתיים, וכמו שאמרו חז"ל (בבא בתרא קטז): מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם, כי אי אפשר להביאו אל התכלית כי אם הצדיק האמתי שהוא בעל השדה, שהוא מסתכל על כל מי שרחוק עדין מהתכלית, ואין תפלתו כלולה באחד שיראה להביאו אל התכלית שתהיה תפלתו כלולה באחד, ועל-כן שלמה בעת שהתפלל כשנגמר בית המקדש, שישמע השם יתברך תפלת ישראל המכונים דעתם לשם, אמר בפרוש (מלכים-א ח, לט): "ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו" וגו', וכמו שפרש רש"י שם: אם אתה יודע שהוא משחית בממונו את חברו אל תתן לו; ועל-כן באמת יש בזה נפלאות תמים דעים, ואין מי שיודע להתפלל כראוי, כי אם צדיקים האמתיים ושאר בני העולם, צריכין לקשר תפלתם להצדיקים, והם יעלו תפלתו כראוי, שימשיכו להם שפע מה שצריכין — בני חיי ומזוני וכו', באפן שלא יזיק להם לנצח, חס ושלום,

אֲדַרְבָּה עַל-יְדֵי הַשֹּׁפֵעַ דִּיקָא יִתְקַנּוּ וַיִּשׁוּבוּ אֶל ה',
וְזֶה שְׂדֵדְקָדֵק שָׁם שְׁלֵמָה בְּתַפְלָתוֹ (מְלָכִים-א ח, לט): "כִּי
אַתָּה יָדַעְתָּ לְבַדְּךָ אֶת לִבְבִּי כָּל בְּנֵי-הָאָדָם לְמַעַן
יִירָאוּךָ כָּל הַיָּמִים" וְגו', הֵינּוּ שֶׁבִקֵּשׁ שְׁיִמְלֵא הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ תְּפִלַּת יִשְׂרָאֵל מֵה שֶׁמְבַקְּשִׁים, אֲבָל יִהְיֶה רַק
לְטוֹבָה, שְׁיִזְכּוּ לִירְאָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי-זֶה, רַק
עַל הַנִּכְרֵי הַתְּפִלָּל (שָׁם): "וְעָשִׂיתָ כֹּכָל אֲשֶׁר יִקְרָא
אֵלֶיךָ הַנִּכְרִי" וְגו', פִּרְשׁ רַש"י כְּדֵי שְׁלֵא יִקְרָא תַגָּר,
וּבְשִׁבִיל זֶה מִתְּפַלְלִין לְפַעֲמַיִם הַצְּדִיקִים עַל הָרָשָׁעִים
וְהָרְחוּקִים הַבָּאִים אֲלֵיהֶם, שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם עֲשִׁירוֹת,
וְהַכֹּל בְּשִׁבִיל קִדְשַׁת הַשֵּׁם, כְּדֵי שְׁלֵא יִקְרָאוּ תַגָּר
וַיִּקְלָקֵל לָהֶם יוֹתֵר, וְעַל-כֵּן בְּאַמַּת יֵשׁ בְּעֵנִין זֶה שֶׁל
הַתְּפִלָּה נִפְלְאוֹת וְנִסְתָּרוֹת הַרְבֵּה, וְעַל-כֵּן בְּאַמַּת
אֲסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ וְלִדְחֵק עֲצָמוֹ עַל שׁוֹם דְּבָר בְּתַפְלָתוֹ,
רַק אִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ — יִתֵּן, וְאִם לֹא — לֹא,
כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כ), כִּי
אוֹלֵי אֵי אֶפְשָׁר לְמַלֵּא בְּקִשְׁתּוֹ אֶפְלוֹ עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה,
כִּי יִזִּיק לוֹ יוֹתֵר, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּשִׁימְלֵאוּ בְּקִשְׁתּוֹ, וְאִם
יִדְחֵק וַיִּתְעַקֵּשׁ בְּתַפְלָתוֹ יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁיִטְרִיחַ אֶת
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, עַד שְׁיִמְלֵא בְּקִשְׁתּוֹ, כִּי בְּשִׁבִיל זֶה בָּרָא

אֶת הָאָדָם שִׁיְהִיָּה כַח בְּתַפְלָתוֹ לְהַמְשִׁיךְ כָּל
הַשְּׁפָעוֹת, אֲבָל לֹא יִהְיֶה לוֹ לְטוֹבָה, כִּי אֵין כַּח
בְּתַפְלָתוֹ לְתַקֵּן הַכְּלִי שֶׁצָּרִיךְ לְקַבֵּל הַשְּׁפָע שֶׁהוּא
רוֹצֶה.

נִמְצָא, כָּל זְמַן שֶׁאֵין הָאָדָם מִתְפַּלֵּל, אָנִי
הַחֲסֻרוֹנוֹת שֶׁלוֹ הֵם לוֹ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה, וְאֶף-עַל-פִּי-
כֵן צָרִיכִין תְּפִלָּה, כִּי עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה מְתַקֵּן כְּלִים
כָּרְאוּי, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יוּכַל לְמַלֵּא כָּל הַחֲסֻרוֹנוֹת שֶׁלוֹ,
וְלֹא יִזְיק לוֹ הַשְּׁפָע כָּלֵל, מֵאַחַר שֶׁכָּבַד נִתְקַנּוּ כְּלִים
לְקַבֵּל שְׁפָע הַחֲסֵד, וְאִזּוֹ דִּיקָא אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל כָּרְאוּי,
יבֹא לוֹ הַשְּׁפָע לְטוֹבָה וְלְבִרְכָה; אֲבָל עֵקֶר הַתְּפִלָּה
צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה בְּאִמַּת בְּשִׁבִיל תְּכִלִּית הַנְּצַחִית, כִּי עֵקֶר
שִׁלְמוֹת הַתְּפִלָּה הוּא רַק כְּשֶׁמְסַתְּפְלִין עַל הַתְּכִלִּית,
וְזֶהוּ בְּאוֹר מַה שֶׁאִיתָא, שֶׁעֵקֶר הַתְּפִלָּה צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה
בְּשִׁבִיל חֲסֻרוֹן הַשְּׁכִינָה כְּבִיכּוֹל, וְכֵן אִיתָא בְּדַבְרֵי
רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן יד), עַל מַה
שֶׁאָמַר רַבֵּה בַר בַּר חֲנָנָה (בְּבֹא בְּתָרָא ע"ג): וְשִׁקְלִית
לְסִלְתָּאֵי וְאֲנַחֵי בְּכוּתָא דְרַקִּיעַ, שֶׁעֵקֶר הַתְּפִלָּה יִהְיֶה
לְצַרְךָ הַנְּשֻׁמָּה, אֲפִלּוֹ רְפָאִינוּ וּבְרַךְ עָלֵינוּ וְכוּ', וְזֶה

בַּעֲצֻמוֹ הוּא מַה שְּׂאִיתָא, שְׁעַקֵּר הַתְּפִלָּה יִהְיֶה עַל
 חֲסְרוֹן הַשְּׂכִינָה, כִּי כָּל הַחֲסְרוֹנוֹת שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה הֵם
 חֲסְרוֹן הַשְּׂכִינָה, כִּי הַנְּשֻׁמָּה הִיא חֵלֶק הַשְּׂכִינָה
 כְּבִיכּוֹל כִּידוּעַ, הֵינּוּ שְׁעַקֵּר הַתְּפִלָּה צָרִיף שְׂיִהְיֶה
 בְּשִׁבִיל הַתְּכֵלִית, כְּגוֹן כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל פְּרָנְסָה
 וְעִשְׂרוֹת, יִתְפַּלֵּל שְׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לוֹ פְּרָנְסָה אוֹ
 עִשְׂרוֹת בְּזֶה הָאֶפֶן שְׂיִיטִיב מִעֲשָׂיו עַל-יְדֵי-זֶה,
 וַיִּתְקַן וְלֹא יִקְלַקֵּל, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה, וְכֵן בְּכָל
 מַה שְּׂמִבְקָשׁ וּמִתְפַּלֵּל, וְעַל-כֵּן סִדְרוֹ חֲכָמֵינוּ ו"ל,
 סִדֵּר הַתְּפִלָּה בְּסִדֵּר נִפְלָא, שְׁבַת-חֲלָה צְרִיכִים לְסִדֵּר
 שְׁבַחוֹ שֶׁל מְקוֹם בְּשֵׁלֶשׁ רֵאשׁוֹנוֹת, וְאַחֲרֵי-כֵן
 מִתְפַּלְלִין עַל צְרָכָיו בִּי"ג אֲמָצְעִיּוֹת, וְאִין מִתְחִילִין
 לְהַתְפַּלֵּל מִיָּד עַל צְרָכָיו, כִּי תַחֲלָה צְרִיכִין לְסִדֵּר
 שְׁבַחוֹ שֶׁל מְקוֹם, וּמְזַכְרִין בַּתְּפִלָּה עֲצָם חֲסָדָיו
 יִתְבָּרַךְ בַּבְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה, שְׁשֵׁם עַקֵּר כְּוִנַּת הַתְּפִלָּה,
 כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חַז"ל, הֵינּוּ שְׁבַת-חֲלָה מְשַׁבְּחִין אוֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָם חֲסָדוֹ, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲסֵד תָּמִיד,
 וְכָל מַה שְּׁעוֹשֶׂה הַכֹּל לְטוֹבָה, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים שֵׁם
 "גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים" וְכוּ', עַד "מְלֹךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ
 וּמַגֵּן", הֵינּוּ שְׁבוּדָאֵי כָּל מַה שְּׁעוֹשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,

הכל חסד גדול וטוב אמת ונצחית, ואחר-כך מתחיל
 "אתה גבור", שהוא כנגד מדת הגבורה דקדושה,
 ששם עקר תקוון הכלים כידוע, ושם מזכירין
 גבורותיו ונפלאותיו, שיכול לתקן הכל, כמו
 שאומרים שם: "אתה גבור לעולם ה'", שהוא כעין
 מה שפירש רש"י (תהלים צב, ט) על הפסוק: "ואתה
 מרום לעולם ה'", לעולם ידך על העליונה, כי פונתו
 יתברך תמיד היא לטובה הנצחית, וזהו "מחיה
 מתים אתה", כי אז עקר התכלית הנצחית, וכל מה
 שהשם יתברך מגלגל עם האדם, הכל לטובתו
 הנצחית אחר התחיה, וזהו "רב להושיע", שהשם
 יתברך הוא "רב להושיע", שהוא מרבה ישועות
 לכל אדם בכל עת, וזהו שמזכירין כל פרטי חסדיו
 יתברך, שהוא "מכלכל חיים בחסד מחיה מתים"
 וכו', "סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים
 ומקים אמונתו לישני עפר" וכו', הינו שהשם יתברך
 עוזר תמיד, הן בענין פרנסה, הן בענין רפואות, הן
 לכל דבר, כי הוא מצמיח ישועות תמיד, וכמו
 שאומרים בסוף ברכה זאת "מי כמוך וכו', מלך
 ממית ומחיה ומצמיח ישועה", רק מה שפעמים

נתעכב שפע הפרנסה או של הרפואה, הכל הוא
 לטובה פי כונתו יתברך לטובה ולחסד נצחי תמיד,
 ועל-כן כופלין כמה פעמים בברכה זאת הזכרת
 תחית המתים, שזהו עקר כלל הברכה שבה מתחיל
 ובה מסים "מתיה המתים", ואם-כן קשה לכאורה
 מה שיכות יש לשאר הפרטים של צרכי הגוף בעולם
 הזה, שהזכיר בברכה זאת, שהם פרנסה ורפואה
 וכו'? אך באמת הכל ניחא, כי הכל אחד, כי עקר
 התכלית יזכה כל אחד לאחר התחיה, ועל-כן הזכיר
 בברכת התחיה כל החסדים הפרטיים שהשם יתברך
 עושה עם האדם בזה העולם, וחוזר ושונה ומזכיר
 בכל פעם ענין התחיה, לומר שכל החסדים שהשם
 יתברך עושה עם האדם בזה העולם, הכל הוא באפן
 שיצמח לו על-ידי-זה טוב וחסד נצחי אחר התחיה
 שהיא התכלית, וממילא יבין כל אחד שמוזה נמשך
 מה שלפעמים נתעכב השפע אצל אחד — הן
 בפרנסה הן בשאר הצטרכות, כי הכל לטובתו
 הנצחית אחר התחיה, כי הוא יתברך בודאי כל יכול,
 ויכול לפרנס הכל ברוח, ולתן לכל אחד עשירות
 גדולה ורפואה בכל עת, כי הלא הוא יתברך

המכלכל חיים וכו' ורופא חולים וכו', אך מה שמתעבב השפע לפעמים, הוא מחמת שהיא מכלכל חיים בחסד, באפן שיתקיים "מחיה מתים ברחמים רבים", וכן היא יתברך סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים, באפן ש"יתקיים אמונתו לישני עפר", ועל-כן נסמך אצל הפרנסה בפרטיות הזכרת תחית המתים לפניו ולאחריו, כמו שאומרין: "מחיה מתים אתה רב להושיע" "מוריד הגשם" או "מוריד הטל", שהיא המשכת הפרנסה, וכן תקף אחר-כך מכלכל חיים בחסד מחיה מתים וכו', כי בענין הפרנסה מתעקם לב האדם ביותר, וקשה לו בכל פעם על עכוב הפרנסה, בפרט בימי הגלות שפרנסת ישראל ובפרט פרנסת הכשרים נתמעטה מאד, וגם כי הפרנסה מכרח האדם אליו בכל יום ויום יותר משאר בקשות, ועל-כן הזכיר אצל הפרנסה ביותר הזכרת תחית המתים, לומר שהשם יתברך מכלכל ומפרנס כל האדם, אך הוא יתברך מסבות מתהפך בפרנסתו שפרנס ומכלכל החיים, שיהיה באפן שיחיה מתים ויהינו שיזכו לתכלית הנצחית, ותקף אחר-כך אומרין "קדשה"

וברכת "אתה קדוש", שזהו עצם התכלית שיזכו
 ישראל אחר התחיה, שיקדשו שמו יתברך בכלל כל
 הקדושים אשר יהללך סלה, אשרי הזוכה לזה.
 ואחר שמסדרין שלש ראשונות שמסדרין בהם
 שבחו של מקום, שעל-ידי-זה מודים ומודיעים
 שהשם יתברך גומל חסדים טובים תמיד, וכל מה
 שעושה הכל לטובה בשביל התכלית הנצחית,
 אחר-כך מתחילין להתפלל על צרכיו כי רק עתה
 שיהי להתפלל על צרכיו, אחר שכבר הודיענו שהכל
 לטובה, כי הוא יתברך כל יכול, רק אנו מתפללין
 על צרכינו כאשר צונו, כדי לעשות כלים לקבל
 השפע, כי גם פונתנו בתפלותינו הוא רק בשביל
 התכלית הנצחית, רק שאנו צריכין להתפלל בפנינו
 כדי לעשות כלים, וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקויטי-
 מוהר"ן, חלק א', סימן לד) על הפסוק (דברים א): "ויברך
 אתכם כאשר דבר לכם", ועל-כן בברכות
 האמצעיות אנו מתחילין תחלה לבקש על הדעת
 שיחננו מאתו דעת וכו', ואחר-כך על סליחת
 עוונות, שכל אלו התפלות הם רק בשביל התכלית,
 ואחר-כך אנו מתפללין על צרכי הגוף, שהם

"רפאינו" ו"ברוך עלינו" וכו', כי באמת גם צרכי הגוף שאנו מתפללין, כל פונתנו בשביל הנשמה, כדי שנוכל על-ידי בריאות הגוף ועל-ידי ברפת הפרנסה וכדומה לעסוק בתורה ולקיים מצוותיו יתברך, כי עקר התפלה צריך להיות רק בשביל התכלית הנצחית. ועל-כן אשרי ואשרי המחזיק את עצמו בכל מה שעובר עליו בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות, ואינו נופל בדעתו כלל, רק מכניס היטב בדעתו דברי רבנו ז"ל: "אם אתה מאמין שיכולין לקלקל תאמין שיכולין לתקן", ותמיד מדבר עמו יתברך את כל מה שעובר עליו, ומבקש ומתחנן אליו יתברך יומם ולילה, שיצילו מכל מיני רעות וצרות וחסכות, ואז ברבות הזמן אחרי עבודה של ימים ושנים, אם יהיה חזק בדרך הקדושה והנוראה המובאת בקונטרס זה, יזכה להגיע אל נוראות נפלאות עוד בזה העולם, ויקים "עולמך תראה בחייה", כי יאיר עליו הארה עצומה מערבות נעם זיו אורו יתברך, אשרי לו ואשרי חלקו!

חזק !